NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
VERICA TRSTENJAK
prednesené 27. januára 2009 [1]

Obsah

I — Úvod . . . . . I - 3332

II — Právny rámec . . . . . I - 3333

A — Nariadenie č. 44/2001 . . . . . I - 3333

B — Bruselský dohovor . . . . . I - 3335

III — Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky . . . . . I - 3335

IV — Konanie pred Súdnym dvorom . . . . . I - 3339

V — Tvrdenia účastníkov konania . . . . . I - 3339

A — O prvej prejudiciálnej otázke . . . . . I - 3339

B — O druhej prejudiciálnej otázke . . . . . I - 3342

C — O tretej prejudiciálnej otázke . . . . . I - 3343

VI — Posúdenie generálnou advokátkou . . . . . I - 3345

A — Úvod . . . . . I - 3345

B — O prvej prejudiciálnej otázke . . . . . I - 3346

1. Charakteristické znaky licenčnej zmluvy . . . . . I - 3346

2. Výklad článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001 . . . I - 3349

a) Abstraktná definícia pojmu „služby“ uvedeného v článku 5 bode 1 písm. b) druhej zarážke nariadenia 44/2001 . . . . . I - 3351

1 — Jazyk prednesu: slovinčina.

b) Čiastočná analógia s definíciou služieb v primárnom práve Spoločenstva I - 3352

c) Význam jednotného výkladu nariadenia č. 44/2001 a nariadenia Rím I . I - 3355

d) Nemožnosť analógie s definíciou služieb v rámci právnych predpisov Spoločenstva v oblasti dane z pridanej hodnoty . . . . . I - 3357

e) Postoje právnej vedy . . . . . I - 3358

3. Návrh . . . . . I - 3358

C — O druhej prejudiciálnej otázke . . . . . I - 3359

D — O tretej prejudiciálnej otázke . . . . . I - 3359

1. Zmena pravidiel týkajúcich sa právomoci v zmluvných veciach: od Bruselského dohovoru k nariadeniu č. 44/2001 . . . . . I - 3360

a) Výklad článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru . . . . . I - 3360

b) Dôvody na zmenu článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru . . . . . I - 3361

c) Reakcie na kritiku: článok 5 bod 1 nariadenia č. 44/2001 . . . . . I - 3362

2. Výklad článku 5 bodu 1 písm. a) a c) nariadenia č. 44/2001 . . . . . I - 3362

3. Význam rozsudku Besix v tejto veci . . . . . I - 3367

4. Návrh . . . . . I - 3367

VII — Návrh . . . . . I - 3368

I — Úvod

1. Takmer žiadne iné ustanovenie práva Spoločenstva nebolo v okamihu svojho prijatia predmetom tak vytrvalých rokovaní s nepredvídateľným výsledkom, ani terčom tak početných kritických reakcií na akademickej pôde, ako článok 5 bod 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (tzv. nariadenie Brusel I; ďalej len „nariadenie č. 44/2001“) [2], ktorého účelom je určenie príslušného súdu v zmluvných veciach. Tento právny predpis nahradil v rámci vzťahov medzi členskými štátmi a Spoločenstvom článok 5 bod 1 Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [3] (ďalej len „Bruselský dohovor“). Práve z tohto dôvodu je pri výklade uvedeného článku potrebné prihliadať viac na vôľu normotvorcu Spoločenstva. Zároveň bude musieť Súdny dvor nadviazať na tento výklad v bode, v ktorom sa normotvorca zastavil a vysporiadať sa s neľahkou úlohou presne vymedziť pojmy uvedené v dotknutom článku a určiť právomoc, pokiaľ ide o jednotlivé druhy zmlúv.

2. V tomto konaní sa kladie otázka, či sa na účely určenia príslušného súdu môže zmluva — uzavretá medzi účastníkmi z rôznych členských štátov — ktorou majiteľ práva duševného vlastníctva prizná svojmu zmluvnému partnerovi oprávnenie užívať toto právo (licenčná zmluva [4]) považovať za zmluvu, ktorej predmetom je poskytovanie služieb v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001. Zároveň sa toto konanie týka otázky, či je pri výklade článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 potrebné zabezpečiť kontinuitu výkladu článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru.

3. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol podaný v rámci konania, ktorý podala nadácia Falco Privatstiftung a pán Thomas Rabitsch, žalobcovia, proti pani Gisele Wellerovej-Lindhorstovej, žalovanej, a ktorého predmetom je nezaplatenie odmeny za licenciu, ktorú mala žalovaná zaplatiť žalobcom na základe licenčnej zmluvy; touto zmluvou žalovaná nadobudla licenciu na predaj videonahrávok koncertu, ku ktorým majú žalobcovia autorské práva.

2 — Ú. v. ES L 12, 16.1.2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42.

3 — Bruselský dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený a doplnený Dohovorom z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska, Nórskeho kráľovstva a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (Ú. v. ES L 304, s. 1, a korigendum, s. 77), Dohovorom z 25. októbra 1982 o pristúpení Helénskej republiky (Ú. v. ES L 388, s. 1), Dohovorom z 26. mája 1989 o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky (Ú. v. ES L 285, s. 1) a Dohovorom z 29. novembra 1996 o pristúpení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédskeho kráľovstva do Európskej únie (Ú. v. ES C 15, 1997, s. 1).

4 — Vnútroštátny súd pre túto zmluvu používa pojem „licenčná zmluva“, a preto tento pojem budem používať aj v týchto návrhoch, napriek tomu, že, ako objasním ďalej v bode 49, v niektorých členských štátoch sa licenčná zmluva vymedzuje v užšom zmysle.

II — Právny rámec

A — *Nariadenie č. 44/2001*

4. Odôvodnenie č. 2 nariadenia č. 44/2001 znie:

„Niektoré odlišnosti vnútroštátnych právnych noriem upravujúcich právomoc súdov a uznávanie a výkon rozsudkov bránia zdravému fungovaniu vnútorného trhu. Vyžadujú sa ustanovenia harmonizujúce normy konfliktu právomoci v občianskych a obchodných veciach a zjednodušujúce formálne náležitosti na účely rýchleho a jednoduchého uznávania a výkon rozsudkov členských štátov viazaných týmto nariadením.“

5. Odôvodnenie č. 12 nariadenia č. 44/2001 znie:

„Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva.“

6. Odôvodnenie č. 19 tohto nariadenia znie:

„Treba zaručiť kontinuitu medzi Bruselským dohovorom a týmto nariadením a musia sa určiť prechodné ustanovenia na tento účel. Rovnaká potreba kontinuity sa týka aj výkladu Bruselského dohovoru Súdnym dvorom Európskych spoločenstiev a Protokol z roku 1971 [5] by sa mal naďalej uplatniť na konania začaté pred nadobudnutím účinnosti tohto nariadenia.“

7. Nariadenie č. 44/2001 v kapitole II nazvanej „Právomoc“ uvádza ustanovenia upravujúce príslušnú oblasť.

8. V oddiele 1 tejto kapitoly o právomoci, ktorý sa nazýva „Všeobecné ustanovenia“, článok 2 ods. 1 znie:

„Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.“

9. V rovnakom oddiele 1 kapitoly II článok 3 ods. 1 znie:

„Osoby s bydliskom na území členského štátu možno žalovať na súdoch iného členského štátu len na základe princípov upravených v oddieloch 2 až 7 tejto kapitoly.“

10. V oddiele 2 kapitoly o právomoci, ktorý sa nazýva „Osobitná právomoc“, sa nachádza článok 5, ktorý znie:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte:

1. a) v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby;

b) na účely tohto ustanovenia, ak sa účastníci zmluvy nedohodli inak, je miestom zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby:

— pri predaji tovaru miesto v členskom štáte, kam sa podľa zmluvy tovar dodal alebo mal dodať,

— pri poskytnutí služieb miesto v členskom štáte, kde sa podľa zmluvy služby poskytli alebo mali poskytnúť;

c) ak sa neuplatní písmeno b), uplatní sa písmeno a);

…

3. vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody;

…“

B — *Bruselský dohovor*

11. Článok 5 bod 1 Bruselského dohovoru znie:

„Osobu s bydliskom na území zmluvného štátu možno žalovať v druhom zmluvnom štáte:

1. v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby…“ [*neoficiálny preklad*]

III — Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

12. Z uznesenia o návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že žalobcom vo veci samej je v prvom rade Falco Privatstiftung, nadácia so sídlom vo Viedni (Rakúsko), ktorá spravuje autorské práva zosnulého speváka rakúskej štátnej príslušnosti Falca. Žalobcom v druhom rade je Thomas Rabitsch, usadený vo Viedni, bývalý člen hudobnej skupiny uvedeného speváka. Žalovaná, pani Gisela Weller-Lindhorst, ktorá má bydlisko v Mníchove (Nemecko), predávala videonahrávky (DVD nosiče) a zvukové nahrávky (CD nosiče) z koncertu tohto speváka s jeho hudobnou skupinou v roku 1993. Žalovaná uzavrela so žalobcami licenčnú zmluvu, ktorá sa vzťahovala na videonahrávky z tohto koncertu, na základe ktorej získala právo na ich predaj na území Rakúska, Nemecka a Švajčiarska. Hoci sa účastníci konania dohodli na jednom vydaní promočného kompaktného disku so zvukovou nahrávkou z tohto koncertu, žalovaná neuzavrela so žalobcami žiadnu licenčnú zmluvu týkajúcu sa zvukových nahrávok. Účelom promočného kompaktného disku bolo výlučne šíriť reklamu videonahrávkam z uvedeného koncertu.

13. V konaní na prvom stupni na Handelsgericht Wien žalobcovia v prvom rade navrhovali, aby bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť odmenu za licenciu na základe doposiaľ známeho počtu predaných videonahrávok z tohto koncertu vo výške 20 084,04 eura, a v druhom rade, aby bola žalovanej uložená povinnosť vyúčtovať všetky predané videonahrávky a zvukové nahrávky a zaplatiť odmenu za licenciu za videonahrávky, na ktorú vznikol nárok na základe výsledkov tohto vyúčtovania, ako aj zaplatiť primeranú odmenu a náhradu škody za zvukové nahrávky. Žalobcovia žiadali o zaplatenie vyššie uvedených súm týkajúcich sa videonahrávok na základe licenčnej zmluvy a pokiaľ ide o zvukové nahrávky, uviedli, že ide o porušenie autorských práv, ktoré im vyplývajú z nahrávok dotknutého koncertu.

14. Prvostupňový súd uznal svoju právomoc na základe článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001, ktorý upravuje právomoc vo veciach úmyselného alebo nedbanlivostného porušenia občianskeho práva. Na základe tohto ustanovenia vyhlásil, že má právomoc rozhodovať o otázke, ktorá vychádza z porušenia autorských práv týkajúcich sa zvukových nahrávok, keďže boli predávané aj v Rakúsku. Na základe úzkej väzby medzi návrhom na zaplatenie odmeny za videonahrávky, ktorá vyplýva z licenčnej zmluvy, a návrhom vyplývajúcim z porušenia autorského práva, prvostupňový súd rozhodol, že má právomoc aj pokiaľ ide o otázku vyplývajúcu z tejto licenčnej zmluvy.

15. V odvolacom konaní Oberlandesgericht Wien potvrdil svoju právomoc vo veci návrhu na zaplatenie primeranej náhrady škody za porušenie autorského práva podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001. Naopak, rozhodol, že nemá právomoc rozhodovať o návrhu na zaplatenie odmeny za licenciu za videonahrávky, ktorá vyplýva z licenčnej zmluvy, a preto žalobu v tejto časti zamietol. Uviedol, že o tomto návrhu musí rozhodnúť súd príslušný podľa článku 5 bod 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001, ktorý upravuje právomoc v zmluvných veciach. V tejto súvislosti odvolací súd zdôraznil, že hlavný záväzok vyplývajúci z licenčnej zmluvy je peňažným záväzkom, ktorý sa v zmysle rakúskeho aj nemeckého práva má plniť v mieste bydliska dlžníka, čo je dôvodom, pre ktorý právomoc rozhodovať o tomto návrhu patrí nemeckým súdom. Tiež zdôraznil, že právomoc sa nemôže určiť na základe článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001, keďže predmetom licencie nie je poskytovanie služieb v zmysle tohto ustanovenia. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie na Oberster Gerichtshof.

16. V uznesení o návrhu na začatie prejudiciálneho konania Oberster Gerichtshof uvádza, že článok 5 bod 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 neupravuje definíciu pojmu „služby“. Z dôvodu rozsiahleho uvádzania tohto pojmu v judikatúre v oblasti slobodného poskytovania služieb [5], ako aj právnych predpisov Spoločenstva upravujúcich daň z pridanej hodnoty [6] sa vnútroštátny súd pýta, či zmluva, ktorou držiteľ práva duševného vlastníctva priznáva svojmu zmluvnému partnerovi oprávnenie užívať toto právo (a teda licenčná zmluva) môže byť zmluvou o poskytnutí služieb v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

5 — Vnútroštátny súd sa odvoláva na rozsudky z 29. apríla 1999, Ciola, C-224/97, Zb. s. I-2517, a z 21. marca 2002, Cura Anlagen, C-451/99, Zb. s. I-3193.

6 — V tejto súvislosti vnútroštátny súd uvádza článok 6 ods. 1 šiestej smernice Rady zo 17. mája 1977 o zosúladení právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa daní z obratu — spoločný systém dane z pridanej hodnoty: jednotný základ jej stanovenia (77/388/EHS) (Ú. v. ES L 145, s. 1; Mim. vyd. 09/001, s. 23), ako aj článok 25 smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, s. 1).

17. Pre prípad, že by licenčná zmluva mohla byť zmluvou o poskytovaní služieb v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001, sa vnútroštátny súd tiež pýta, na akom mieste boli tieto služby poskytnuté na základe uvedenej zmluvy. V tejto súvislosti uvádza, že licencia bola udelená žalovanej pre dva členské štáty (Rakúsko a Nemecko) a jeden tretí štát (Švajčiarsko). Žalobcovia, ktorí udelili licenciu, majú svoje sídla správnych orgánov a bydlisko v Rakúsku, zatiaľ čo žalovaná, ktorá nadobudla licenciu, má bydlisko v Nemecku.

18. Vnútroštátny súd tvrdí, že miesta, ktoré sa môžu považovať za miesta poskytovania služieb, sú dve. Na jednej strane takým miestom môže byť akékoľvek miesto vo vnútri členského štátu, v ktorom bolo povolené užívanie práva na základe licenčnej zmluvy a kde sa toto právo aj skutočne užíva. Na druhej strane miestom poskytovania služieb môže byť miesto sídla správnych orgánov alebo bydliska subjektu, ktorý udeľuje licenciu. Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že obidvaa prípady právomoci rozhodovať o spore patria do právomoci rakúskeho súdu. Podľa jeho názoru však takéto rozhodnutie môže byť v rozpore s konštatovaním v rozsudku Besix [7], v ktorom Súdny dvor uviedol s poukazom na článok 5 bod 1 Bruselského dohovoru, že toto ustanovenie sa neuplatňuje v prípade, ak miesto plnenia povinnosti, ktorá je predmetom konania, nemožno určiť z dôvodu, že sporná zmluvná povinnosť spočíva v povinnosti zdržať sa konania a že nie je teritoriálne obmedzená, a teda zahŕňa viaceré miesta, na ktorých bola alebo mala byť splnená; v takomto prípade môže byť právomoc určená len s uplatnením kritéria právomoci uvedeného v článku 2 prvom pododseku tohto dohovoru. [8]

19. V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd tiež pýta, či súd, ktorého právomoc bola takto zistená, je príslušný na rozhodovanie aj vo veci odmeny za užívanie autorských práv uskutočnených v inom členskom štáte alebo v tretej krajine.

20. Pre prípad, že právomoc by nemohla byť určená na základe článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001, sa vnútroštátny súd domnieva, že v zmysle článku 5 bodu 1 písm. c) tohto nariadenia je potrebné určiť právomoc podľa písmena a) tohto článku 5 bodu 1. V takom prípade, v súlade s rozsudkom De Bloos [9], nadobúda rozhodujúci význam na účely určenia právomoci miesto splnenia sporného záväzku, čiže záväzku, ktorý je predmetom sporu, ktorý vznikol medzi účastníkmi konania. Ako vyplýva z rozsudku Tessili [10], miesto plnenia sporného záväzku sa určuje podľa práva, ktorým sa riadi sporný záväzok, podľa kolíznych noriem súdu, ktorý koná vo veci. V takom prípade by rakúske súdy neboli

7 — Rozsudok z 19. februára 2002, Besix, C-256/00, Zb. s. I-1699.

8 — Je jasné, že vnútroštátny súd v tomto prípade implicitne vychádza z predpokladu, že judikatúra týkajúca sa článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru sa uplatňuje aj na účely výkladu článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001.

9 — Rozsudok zo 6. októbra 1976, De Bloos, 14/76, Zb. s. 1497.

10 — Rozsudok zo 6. októbra 1976, Tessili, 12/76, Zb. s. 1473.

príslušné, keďže tak podľa rakúskeho, ako aj nemeckého práva sa musí sporný peňažný záväzok splniť v mieste bydliska žalovanej, teda v Nemecku, a preto by právomoc patrila nemeckým súdom.

21. Za týchto okolností vnútroštátny súd uznesením z 13. novembra 2007 rozhodol prerušiť konanie a predložiť Súdnemu dvoru v zmysle článkov 68 ES a 234 ES tieto prejudiciálne otázky [11]:

„1. Je zmluva, na základe ktorej majiteľ práva duševného vlastníctva [12] prizná svojmu zmluvnému partnerovi oprávnenie užívať toto právo (licenčná zmluva), zmluvou o ‚poskytnutí služieb' v zmysle článku 5 ods. 1 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len ‚nariadenie Brusel I')?

2. V prípade kladnej odpovede na otázku 1:

2.1. Je miestom poskytovania služby každé miesto v členskom štáte, na ktorom je podľa zmluvy dovolené užívať právo podľa zmluvy, a kde sa aj skutočne užíva?

2.2. Alebo k poskytovaniu služby dochádza v mieste bydliska alebo v mieste sídla správnych orgánov poskytovateľa licencie?

2.3. V prípade kladnej odpovede na otázku 2.1. alebo otázku 2.2., je príslušný súd oprávnený rozhodnúť aj o odmenách za licenciu, ktoré vyplývajú z užívania práva v inom členskom štáte alebo treťom štáte?

3. V prípade zápornej odpovede na otázku 1. alebo na otázky 2.1. a 2.2., má sa príslušnosť na zaplatenie odmeny za licenciu podľa článku 5 bodu 1 písm. a)

11 — Poznámka týkajúca sa výhradne slovinského znenia týchto návrhov.

12 — Poznámka týkajúca sa výhradne slovinského znenia týchto návrhov.

a c) nariadenia Brusel I naďalej posudzovať podľa zásad, ktoré vyplývajú z judikatúry Súdneho dvora Európskych spoločenstiev týkajúcej sa článku 5 bodu 1 Dohovoru o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach z 27. septembra 1968 (ďalej len ‚Bruselský dohovor')?"

IV — Konanie pred Súdnym dvorom

22. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol Súdnemu dvoru doručený 29. novembra 2007. V písomnej časti konania predložili pripomienky účastníci konania vo veci samej, talianska vláda, nemecká vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia. Prednesy účastníkov konania vo veci samej, nemeckej vlády a Komisie a ich odpovede na otázky, ktoré im Súdny dvor položil, boli vypočuté na pojednávaní 20. novembra 2008.

V — Tvrdenia účastníkov konania

A — *O prvej prejudiciálnej otázke*

23. Žalobcovia v konaní vo veci samej a Komisia navrhujú, aby Súdny dvor odpovedal na prvú otázku tak, že je potrebné považovať licenčnú zmluvu za zmluvu, ktorej predmetom je poskytovanie služieb v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001.

24. Na podporu tohto tvrdenia žalobcovia vo veci samej uvádzajú, že pojem „služby" je predmetom definície v širokom zmysle tak v primárnom práve Spoločenstva, ako aj v sekundárnom práve, najmä v právnych predpisoch Spoločenstva v oblasti dane z pridanej hodnoty [13], ako aj v smernici 2006/123 o službách na vnútornom trhu. [14] Široká definícia tohto pojmu je uvedená tiež v niektorých dokumentoch Komisie. [15] Žalobcovia tiež uvádzajú, že hlavný záväzok žalovanej spočíva vo výrobe a predaji audiovizuálnych nahrávok diela, a teda poskytnutí služieb; podľa ich názoru povinnosť zaplatiť odmenu za licenciu je výhradne vedľajším záväzkom žalovanej účastníčky. Tvrdia, že v tomto prípade sú aj oni povinní poskytnúť službu, ktorú predstavuje udelenie výhradných alebo nevýhradných práv užívania.

13 — Žalobcovia vo veci samej odkazujú na tieto predpisy všeobecne, bez uvedenia osobitných ustanovení.

14 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 376, s. 36).

15 — V tejto súvislosti žalobcovia v konaní vo veci samej odkazujú na odporúčanie Komisie 2005/737/ES z 18. mája 2005 o kolektívnej cezhraničnej správe autorských práv a s nimi súvisiacich práv na oprávnené online hudobné služby (Ú. v. EÚ L 276, s. 54) a na oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru — správa autorských práv a práv s ním súvisiacich na vnútornom trhu [*neoficiálny preklad*] [KOM (2004) 261 v konečnom znení].

25. Komisia zdôrazňuje, že pojem „služby“ je potrebné vykladať samostatne bez ohľadu na definície, ktoré sú uvedené v právnych poriadkoch členských štátov. V tejto súvislosti odkazuje na rozsiahle uvádzanie tohto pojmu v rámci primárneho práva Spoločenstva, ktoré je podstatne širšie než zvyčajné občianskoprávne definície vo vnútroštátnych právnych poriadkoch, keďže zahŕňa napríklad prenechanie lodného kotvišťa do nájmu majiteľom lodí v iných členských štátoch [16] alebo prenechanie motorového vozidla na lízing podnikom z iných členských štátov. [17] V tejto súvislosti Komisia uvádza, že aj udelenie práv užívať tvorivé diela sa môže považovať za poskytovanie služieb. Táto inštitúcia tiež tvrdí, že smernice Spoločenstva v oblasti dane z pridanej hodnoty nemôžu slúžiť ako pomoc pre výklad článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001, keďže toto nariadenie sa podľa jeho článku 1 ods. 1 neuplatňuje v daňovej oblasti.

26. Na podporu svojho tvrdenia sa Komisia odvoláva na doslovný, historický a teleologický výklad nariadenia č. 44/2001. Zo znenia nariadenia č. 44/2001 nevyplývajú také okolnosti, aby sa dalo tvrdiť, že pojem „služby“ sa musí vykladať reštriktívnejšie než v rámci primárneho práva. Pokiaľ ide o historický výklad, Komisia zdôrazňuje, že článok 5 bod 1 nariadenia č. 44/2001 bol oproti článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru zmenený tak, že pre predaj tovaru a poskytovanie služieb je „miestom zmluvného plnenia“ v zmysle citovaného nariadenia miesto charakteristické podľa zmluvy. Tak sa mali aspoň čiastočne obísť problémy výkladu článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru, podľa ktorého sa právomoc určuje na základe miesta plnenia sporného záväzku, pričom sa však prihliada na to, že toto miesto sa určuje na základe relevantného zákona, ktorý sa vzťahuje na zmluvu. Okrem toho výkladom pojmu „služby“ v širokom zmysle by sa zabránilo ťažkostiam spojeným s vymedzením zmlúv, ktoré patria pod písmeno a) oproti tým, ktoré patria pod písmeno b) tohto článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001.

27. Všetci ostatní účastníci konania navrhujú, aby Súdny dvor odpovedal na prvú prejudiciálnu otázku záporne tak, že rozhodne, že licenčná zmluva nie je zmluvou o poskytovaní služieb v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

28. Žalovaná v konaní vo veci samej tvrdí, že pojem zmluvy o poskytovaní služieb v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 je potrebné vykladať tak, aby zahŕňal všetky zmluvy, ktorých predmet spočíva v obstaraní určitej skutočnosti za odplatu a nie — ako

16 — Rozsudok Ciola, už citovaný v poznámke pod čiarou 5.
17 — Rozsudok Cura Anlagen, už citovaný v poznámke pod čiarou 5.

v inom prípade pracovných zmlúv — v jednoduchom vykonaní určitej činnosti. Podľa žalovanej totiž licenčné zmluvy nemôžu patriť medzi zmluvy o poskytovaní služieb.

29. Pokiaľ ide o prvú otázku, nemecká vláda vychádza z doslovného a systematického výkladu článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001, ako aj z dôvodu tohto ustanovenia. Pokiaľ ide o doslovný výklad, zdôrazňuje, že pojem „služby" uvedený v článku 5 bode 1 nariadenia č. 44/2001 sa nemôže vykladať rovnakým spôsobom, ako sa definuje v primárnom práve alebo v smerniciach v oblasti dane z pridanej hodnoty. [18] Podľa jej názoru sa totiž v primárnom práve a v citovaných smerniciach tento pojem definuje v širokom zmysle z dôvodu, že v prípade slobodného poskytovania služieb zahŕňa činnosti, ktoré nepatria do iných základných slobôd a v prípade smerníc v oblasti dane z pridanej hodnoty má za cieľ to, aby žiadna hospodárska činnosť neostala vylúčená z ich rámca pôsobnosti z dôvodu príliš úzkeho významu tohto pojmu.

30. V rámci systematického výkladu nemecká vláda tvrdí, že ustanovenie písmena a) v spojení s písmenom c) článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001 jasne preukazuje, že existujú zmluvy, ktorých predmet nespočíva v predaji hnuteľných vecí, ani v poskytovaní služieb, a že preto písmeno b) citovaného článku 5 bodu 1 sa nemôže vykladať tak širokým spôsobom, aby zahŕňalo všetky zmluvy, ktoré nepatria do kategórie predaja hnuteľných vecí. Aj z návrhu týkajúceho sa prijatia nariadenia Rím I [19] — v rámci ktorého sa pojem služby musí vykladať rovnako ako v nariadení č. 44/2001 — vyplýva, že licenčná zmluva nemôže patriť medzi zmluvy o poskytovaní služieb, keďže tento návrh nariadenia obsahoval osobitné pravidlo upravujúce zákon, ktorý sa vzťahuje na zmluvy týkajúce sa duševného alebo priemyselného vlastníctva [článok 4 ods. 1 písm. f) návrhu nariadenia Rím I]. Nemecká vláda tvrdí, že toto ustanovenie nebolo súčasťou znenia, ktoré bolo nakoniec prijaté, z politických dôvodov a nie preto, že by bolo možné zaradiť zmluvy týkajúce sa duševného alebo priemyselného vlastníctva medzi zmluvy o poskytovaní služieb.

31. Pokiaľ ide o dôvod článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001, nemecká vláda zdôrazňuje, že v prípade licenčnej zmluvy nie je vždy vhodné určenie právomoci na základe miesta, kde bola služba poskytnutá, keďže predmetom zmlúv tohto druhu môže byť duševné vlastníctvo rôznej povahy. Okrem

18 — V tejto súvislosti nemecká vláda odkazuje na článok 24 ods. 1 smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, s. 1), ako aj na prvú vetu článku 6 ods. 1 šiestej smernice Rady zo 17. mája 1977 o zosúladení právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa daní z obratu — spoločný systém dane z pridanej hodnoty: jednotný základ jej stanovenia (77/388/EHS) (Ú. v. ES L 145, s. 1; Mim. vyd. 09/001, s. 23).

19 — Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) [KOM (2005) 650 v konečnom znení].

toho licencia sa môže udeliť pre rôzne krajiny alebo dokonca aj pre celý svet. Podľa názoru nemeckej vlády nie je možné zistiť typickú licenčnú zmluvu, na ktorej základe by sa ustanovila objektívna blízkosť osobitného súdu, ktorý má jednotnú právomoc.

32. Podľa názoru vlády Spojeného kráľovstva by dôsledkom výkladu článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 v širokom zmysle, ktorý by zahŕňal aj licenčné zmluvy, bolo, že ustanovenia písm. a) a c) tohto predpisu by sa stali zbytočnými, čo by bolo v rozpore s konštrukciou systematiky a účelom tohto nariadenia. Cieľom jeho ustanovení týkajúcich sa osobitných právomocí je zaručiť, aby mal právomoc rozhodovať spor ten súd, ktorý je v úzkom vzťahu s týmto sporom. Táto vláda tiež podčiarkuje, že jedným z hlavných cieľov nariadenia č. 44/2001 je predvídateľnosť pravidiel o právomoci, ktorá by sa nedala zaručiť, keby sa článok 5 bod 1 písm. b) tohto nariadenia uplatňoval na licenčné zmluvy, keďže by nebolo možné ustanoviť miesto, kde sa poskytli služby podľa zmluvy.

33. Talianska vláda tvrdí, že dôsledkom výkladu článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 v širokom zmysle by bolo, že pod toto ustanovenie by patrilo akékoľvek množstvo zmlúv. Tak by písmeno b) citovaného článku 5 bodu 1 nadobudlo postavenie všeobecného pravidla, a nie jeho vlastné postavenie výnimky, čo by bolo v rozpore s účelom tohto článku. Okrem toho podľa názoru talianskej vlády nemá subjekt, ktorý udeľuje licenciu, žiadny taký pozitívny záväzok, pre ktorý by bolo možné považovať túto zmluvu za zmluvu, ktorej predmetom je poskytovanie služieb.

B — *O druhej prejudiciálnej otázke*

34. Žalobcovia v konaní vo veci samej tvrdia, že je potrebné považovať za miesto, kde sa poskytli služby podľa licenčnej zmluvy, miesto bydliska alebo sídlo poskytovateľa. Podľa ich názoru toto tvrdenie nie je v rozpore s rozsudkom Súdneho dvora vo veci Besix [20], keďže v konaní vo veci samej nie je otázny teritoriálne neobmedzene platný záväzok zdržať sa konania, ale licenčná zmluva uzavretá pre geograficky vymedzené územie, čiže pre Rakúsko, Nemecko a Švajčiarsko. Žalobcovia tvrdia, že služba, poskytnutá poskytovateľom prostredníctvom licenčnej zmluvy, spočíva v pozitívnom konaní udelenia práv v prospech nadobúdateľa licencie. Najmä v prípade licencie udelenej pre viaceré krajiny je pre určenie právomoci rozhodujúce bydlisko alebo sídlo hlavnej správy zmluvnej strany, ktorá je povinná plniť charakteristický záväzok zmluvy.

20 — Rozsudok Besix, už citovaný v poznámke pod čiarou 7.

35. Pokiaľ ide o otázku v bode 2.3, žalobcovia tvrdia, že súd miesta, kde boli poskytnuté služby podľa zmluvy, musí byť príslušný rozhodnúť aj vo veci odmeny za používanie práv z licencie uskutočnené v iných členských štátoch alebo v tretích krajinách, keďže účelom určenia právomoci na základe miesta plnenia je sústrediť právomoc do rúk súdu tohto miesta.

36. Podľa názoru Komisie je miestom, kde boli poskytnuté služby podľa zmluvy, miesto bydliska alebo štatutárneho sídla poskytovateľa licencie. Komisia sa domnieva, že rozsudok Besix [21] nebráni tomu, aby bola právomoc vo veciach týkajúcich sa licenčných zmlúv určená na základe článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001. Podľa jej názoru sa na jednej strane záväzok poskytovateľa nevyčerpá iba zdržaním sa konania, keďže má záväzok udeliť licenciu a strpieť, aby nadobúdateľ licencie vykonal úkony užívania priznaných práv. Na druhej strane by bolo potrebné určiť právomoc na základe článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 bez ohľadu na sporný peňažný záväzok. Pokiaľ ide o prejudiciálnu otázku uvedenú v bode 2.3, Komisia tvrdí, že súd členského štátu, v ktorom má poskytovateľ svoje bydlisko alebo svoje štatutárne sídlo, má právomoc rozhodovať aj o odmenách za užívanie práv za licenciu v inom členskom štáte alebo v tretej krajine.

37. Žalovaná v konaní vo veci samej, ako aj nemecká a talianska vláda, sa vzhľadom na odpoveď, ktorú navrhujú pre prvú otázku, vo veci druhej otázky nevyjadrili.

38. Vláda Spojeného kráľovstva sa vyjadruje len vo veci otázky uvedenej v bode 2.3 a tvrdí, že v prípade, ak Súdny dvor odpovie na prvú otázku kladne, príslušný súd by mal mať právomoc rozhodovať aj vo veci odmeny za užívanie práv z licencie uskutočnené v inom členskom štáte alebo v tretej krajine. Iné riešenie by vyvolalo nebezpečenstvo kolízie rozsudkov, keďže rôzne súdy by mohli rozhodnúť o rôznych aspektoch toho istého sporu.

C — *O tretej prejudiciálnej otázke*

39. Subsidiárne, pre prípad, že by Súdny dvor odpovedal na prvú a druhú prejudiciálnu otázku záporne, žalobcovia v konaní vo veci samej tvrdia, pokiaľ ide o tretiu otázku, že článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 je potrebné vykladať v tom zmysle, že súdna právomoc sa určuje podľa miesta splnenia charakteristického záväzku zo zmluvy a nie na

21 — Tamže.

základe miesta splnenia sporného záväzku. V tejto súvislosti žalobcovia tvrdia, že článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 by sa mal vykladať samostatne a bez ohľadu na občianskoprávnu úpravu jednotlivých členských štátov. Navrhujú preto, aby Súdny dvor rozhodol, že za miesto plnenia charakteristického záväzku v zmysle tohto ustanovenia sa považuje miesto bydliska alebo sídla poskytovateľa.

40. Komisia sa vzhľadom na odpoveď, ktorú navrhuje v súvislosti s prvou a druhou otázkou, nevyjadrila k tretej.

41. Podľa názoru nemeckej vlády, vzhľadom na skutočnosť, že členské štáty pristúpili k zjednoteniu zákonov, ktoré sa vzťahujú na zmluvné záväzky, je potrebné zmeniť aktuálnu judikatúru na účely výkladu článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001. Podľa tejto judikatúry sa miesto plnenia záväzku, ktorý je predmetom sporu, určuje na základe relevantných právnych predpisov, ktoré sa vzťahujú na zmluvu alebo na sporný zmluvný záväzok (*lex causae*); aký je však relevantný zákon, ktorý sa vzťahuje na zmluvný vzťah, to určuje dotknutý vnútroštátny súd, vzhľadom na kolízne právne predpisy svojho právneho poriadku. Nemecká vláda navrhuje zmeniť túto judikatúru tak, že v rámci článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 sa miesto plnenia záväzku, ktorý je predmetom sporu, určuje samostatne, čiže stále nadobúda význam záväzok, ktorý sa v jednotlivých prípadoch spochybňuje.

42. Talianska vláda tvrdí, že vzhľadom na potrebu kontinuity výkladu medzi Bruselským dohovorom a nariadením č. 44/2001, ktorú potvrdil Súdny dvor v rozsudkoch Henkel [22] a Gantner [23], pokiaľ ide o článok 5 bod 3, je potrebné vykladať článok 5 bod 1 písm. a) tohto nariadenia rovnako ako článok 5 bod 1 dohovoru.

43. Pokiaľ ide o tretiu otázku, vláda Spojeného kráľovstva uvádza tri argumenty. V prvom rade zdôrazňuje, že problémy výkladu článku 5 bodu 1 písm. a) sú rovnaké ako problémy, ktoré vznikli v súvislosti s článkom 5 bodom 1 Bruselského dohovoru. V druhom rade z preambuly návrhu nariadenia č. 44/2001 vyplýva, že judikatúra týkajúca sa článku 5 bod 1 Bruselského dohovoru sa vzťahuje aj na článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001. [24] V treťom rade prevzatie tejto judikatúry aj na článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 najlepšie zaručuje právnu istotu, vzhľadom na ustálený charakter judikatúry týkajúcej sa výkladu pojmu „miesto zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby, kde sa podľa zmluvy služby poskytli alebo mali poskytnúť“ [*neoficiálny preklad*] uvedený v článku 5 bode 1 Bruselského dohovoru.

22 — Rozsudok z 1. októbra 2002, Henkel, C-167/00, Zb. s. I-8111.
23 — Rozsudok z 8. mája 2003, Gantner, C-111/01, Zb. s. I-4207.
24 — Návrh nariadenia Rady (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] [KOM(1999) 348 v konečnom znení], s. 14.

VI — Posúdenie generálnou advokátkou

A — *Úvod*

44. Nariadenie č. 44/2001 prostredníctvom ustanovení o osobitnej právomoci v zmluvných veciach ustanovuje výnimku zo všeobecnej zásady na určenie právomoci na základe miesta bydliska žalovaného, *actor sequitur forum rei* [25] , uvedenej v článku 2 ods. 1 tohto nariadenia. Pokiaľ ide o zmluvné veci, výnimka z tejto všeobecnej zásady a určenie právomoci na základe osobitných kritérií sú odôvodnené okolnosťou, že zistenie príslušného súdu sa musí uskutočniť prostredníctvom alternatívnych kritérií právomoci založených na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou. [26] Okrem toho osobitná právomoc v zmluvných veciach je potrebná z dôvodu skutočnosti, že takto sa lepšie zabezpečí rovnováha medzi záujmami žalobcu a žalovaného, rovnováha, ktorú by nebolo možné zabezpečiť, keby existovalo len uvedené všeobecné kritérium. [27] Žalobca má teda v zmluvných veciach možnosť výberu, či podá žalobu na súde podľa miesta bydliska žalovaného alebo na súde, ktorý má právomoc na základe ustanovení o osobitnej právomoci v zmluvných veciach. [28]

45. Prejudiciálne otázky, položené v tejto veci, sa týkajú výkladu článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001. Tento právny predpis, ktorý zmenil a preformuloval článok 5 bod 1 Bruselského dohovoru, obsahuje pravidlá o osobitnej právomoci v zmluvných veciach. Súdny dvor bude preto po prvýkrát od nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia (1. marca 2002) vyzvaný, aby vyložil právny predpis, ktorého prijatie bolo výsledkom dlhých a zložitých rokovaní. [29] Zároveň ide o právny predpis, okolo ktorého sa dajú

25 — Pokiaľ ide o všeobecnú zásadu *actor sequitur forum rei*, dovolím si dodať, že účelom kritéria právomoci na základe bydliska žalovaného je ochrana jeho práv, keďže jeho možnosti obhajovať sa v konaní by boli obmedzené, keby bol žalovaný na súde iného členského štátu, než je členský štát jeho bydliska. Pozri napríklad návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer 14. marca 2006 vo veci Reisch Montage (rozsudok Súdneho dvora z 13. júla 2006, C-103/05, Zb. s. I-6827). Pozri tiež analogicky, pokiaľ ide o Bruselský dohovor, JENARD, P.: Správa o dohovore o súdnej právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES C 59, s. 18).

26 — Pozri odôvodnenie č. 12 nariadenia č. 44/2001.

27 — V tomto zmysle MANKOWSKI, P., v MAGNUS, U., MANKOWSKI, P.: *Brussels I Regulation*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2007, s. 90, bod 1.

28 — Pokiaľ ide o právo výberu žalobcu pozri MANKOWSKI, P., v MAGNUS, U., MANKOWSKI, P.: c. d., s. 89, bod 1.

29 — Pre viac podrobností v súvislosti s uskutočnenými rokovaniami a možnosťami preskúmanými z hľadiska článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001 pozri BEAUMONT, P. R.: The Brussels Convention Becomes a Regulation: Implications for Legal Basis, External Competence and Contract Jurisdiction. In: FAWCETT, J.: *Reform and Development of Private International Law. Essays in Honour of Sir Peter North*. New York: Oxford University Press, 2002, s. 15 a nasl.; KOHLER, C.: Revision des Brüsseler und Luganer Übereinkommens. In: GOTTWALD, P.: *Revision des EuGVÜ — Neues Schiedsverfahrensrecht*. Bielefeld: Gieseking-Verlag, 2000, s. 12 a nasl.

očakávať značné spory medzi účastníkmi zmlúv, ktorých predmetom je právomoc. [30]

47. Na účely odpovede na túto otázku predovšetkým stručne vysvetlím charakter licenčnej zmluvy a potom v rámci výkladu článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001 preskúmam podstatné časti pojmu „služby“ v zmysle tohto ustanovenia, pričom sa zároveň budem zaoberať otázkou, či je možné považovať túto licenčnú zmluvu za zmluvu, ktorej predmetom je poskytovanie služieb v zmysle tohto právneho predpisu.

B — *O prvej prejudiciálnej otázke*

1. Charakteristické znaky licenčnej zmluvy

46. Prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 5 bod 1 písm. b) druhá zarážka nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že zmluva, ktorou majiteľ práva duševného vlastníctva prizná svojmu zmluvnému partnerovi oprávnenie užívať toto právo (licenčná zmluva) [31] je zmluvou o poskytnutí služieb v zmysle tohto ustanovenia. Preto má otázka vnútroštátneho súdu za cieľ stanoviť, či licenčná zmluva spadá pod pojem zmluva o poskytnutí služieb v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001.

48. V tomto konaní je potrebné vychádzať z definície licenčnej zmluvy, ktorú ponúka vnútroštátny súd; ten ju definuje ako zmluvu, prostredníctvom ktorej majiteľ práva duševného vlastníctva prizná svojmu zmluvnému partnerovi oprávnenie užívať toto právo. Keďže sú však rozsudky Súdneho dvora záväzné pre všetky vnútroštátne súdy a *erga omnes* [32], je potrebné prihliadať aj na definíciu licenčnej zmluvy, ktorú ponúkajú právne

30 — ROGERSON, P.: *Plus ça change? Article 5(1) of the Regulation on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments*. Cambridge Yearbook of European legal studies. 2000, s. 383, v súvislosti s článkom 5 bodom 1 Bruselského dohovoru tvrdí, že toto ustanovenie je jedným z najviac uplatňovaných ustanovení tohto dohovoru, na ktoré aj účastníci konania odkazujú najviac. Môžeme očakávať, že to isté nastane, aj pokiaľ ide o článok 5 bod 1 nariadenia č. 44/2001.

31 — Ako som už uviedla vyššie v poznámke pod čiarou 4, vnútroštátny súd bude posudzovať, či táto zmluva je „licenčnou zmluvou“.

32 — Pozri LENAERTS, K., ARTS, D., MASELIS, I., BRAY, R.: *Procedural Law of the European Union*. 2. vyd. London: Sweet & Maxwell, 2006, s. 194 a 195, body 6-030 a 6-031; VAN RAEPENBUSCH, S.: *Droit institutionnel de l'Union européenne*. 4. vyd. Bruxelles: Larcier, 2005, s. 578.

poriadky členských štátov, ako aj prípadné ustanovenia práva Spoločenstva.

49. Licenčná zmluva je upravená rôznym spôsobom v rôznych členských štátoch; niektoré z nich ju považujú za osobitnú nominátnu zmluvu a majú aj výslovnú definíciu (napríklad Česká republika [33] a Slovinsko [34]), zatiaľ čo iné štáty upravujú v rámci osobitných ustanovení v oblasti práva duševného vlastníctva iba možnosť uzavrieť licenčnú zmluvu, avšak bez toho, aby ju výslovne definovali (napríklad Rakúsko [35], Francúzsko [36], Írsko [37] a Nemecko [38]). V tejto

33 — V českom právnom poriadku upravujú licenčnú zmluvu pre poskytnutie práva na užívanie práva priemyselného vlastníctva § 508 až § 515 Obchodního zákoníka (Obchodného zákonníka). § 508 tohto zákonníka stanovuje, že licenčnou zmluvou oprávňuje poskytovateľ nadobúdateľa v dojednanom rozsahu a na dojednanom území na výkon práv z priemyselného vlastníctva, zatiaľ čo sa nadobúdateľ zaväzuje na poskytovanie určitej odplaty alebo inej majetkovej hodnoty. V českom právnom poriadku je licenčná zmluva o poskytnutí práva užívať autorské dielo upravená v § 46 až § 57 Zákona o dílech literárních, vedeckých a umeleckých (autorský zákon) [Zákona o literárnych, vedeckých a umeleckých dielach (autorský zákon)]. § 46 ods. 1 tohto zákona stanovuje, že licenčnou zmluvou môže autor udeliť nadobúdateľovi súhlas na použitie diela, pričom nadobúdateľ sa zaväzuje zaplatiť mu odmenu, ak sa nedohodli inak.

34 — V slovinskom právnom poriadku je licenčná zmluva upravená v článkoch 704 až 728 Obligacijski zakonik (záväzkový zákonník). Článok 704 tohto zákonníka ustanovuje, že licenčnou zmluvou sa poskytovateľ zaväzuje poskytnúť nadobúdateľovi celkom alebo čiastočne právo použiť vynález, na ktorý sa vzťahuje patent, vedecký objav, technické postupy, ochranné známky, dizajn alebo úžitkový vzor, zatiaľ čo nadobúdateľ je povinný zaplatiť poskytovateľovi určitú odmenu. Právna úprava v oblasti autorského práva (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah) (zákon o autorskom práve a súvisiacich právach) neupravuje osobitne licenčnú zmluvu; uvádza sa len pri odkaze na informatické programy v článku 113(2) Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, pričom poskytnutie práva používať autorské diela je upravené v rámci iných zmlúv.

35 — Napríklad § 35 Patentgesetz (patentový zákon) v Rakúsku umožňuje majiteľovi patentu previesť na iné subjekty oprávnenie na používanie vynálezu. § 14 ods. 1 Markenschutzgesetz (zákon o ochranných známkach) stanovuje, že ochranná známka môže byť predmetom výhradných alebo nevýhradných licencií pre všetky alebo pre časť tovarov alebo služieb, pre ktoré je zaregistrovaná. V rakúskej právnej vede pozri KUCSKO, G.: *Geistiges Eigentum. Markenrecht, Musterrecht, Patentrecht, Urheberrecht*. Wien: Manz, 2003, s. 469 (licencia k ochrannej známke) a s. 929 (licencia k patentu). Rakúsky Urheberrechtsgesetz (autorský zákon) výslovne neupravuje licenčnú zmluvu pre poskytnutie práva používať autorské dielo, avšak tento druh zmluvy, sa používa v praxi. Toto označenie, ktoré odkazuje na poskytnutie práva používať autorské dielo sa používa napríklad v rakúskej judikatúre; v tejto súvislosti pozri okrem iného rozsudky Oberster Gerichtshof: OGH 10. 12. 1985, 4 Ob 381/84; OGH 15. 10. 2002, 4 Ob 209/02t; OGH 29. 4. 2003, 4 Ob 57/03s. V súvislosti s poskytnutím práva používať informatické programy prostredníctvom licenčnej zmluvy pozri v literatúre napríklad HOLZINGER, E.: Rechtsgeschäftiche Übertragung von Software. Versuch einer systematischen Einordnung. In: *EDV & Recht*. 1987, č. 4, s. 10.

36 — Vo francúzskom právnom poriadku Code de la propriété intellectuelle (zákonník duševného vlastníctva) napríklad v článku L 613-8 druhom pododseku ustanovuje, že práva, ktoré vyplývajú z patentu, môžu byť predmetom výhradných alebo nevýhradných licencií. Vo francúzskej právnej vede pozri napríklad MARCELLIN, Y.: *Le Droit Français de la Propriété Intellectuelle*. Paris: Cedat, 1999, s. 433 a nasl., ktorý, pokiaľ ide o poskytnutie licencie na patent, uvádza, že licencia sa udeľuje zmluvou, prostredníctvom ktorej vynálezca (poskytovateľ) udeľuje nadobúdateľovi právo užívania, hoci vynálezca ostáva výlučným majiteľom patentu. Ten istý autor okrem toho uvádza (s. 436), že nadobúdateľ má povinnosť zaplatiť odmenu a používať predmet licencie. Francúzske právo neupravuje osobitne poskytnutie licencií na autorské práva. Dokonca poskytnutie práva používať autorské diela je upravené inými zmluvami ustanovenými právnymi predpismi v oblasti autorského práva. V tejto súvislosti pozri MARCELLIN: c. d., s. 68 a nasl.

37 — Írsky Copyright and Related Rights Act, 2000 (zákon o autorskom práve a súvisiacich právach) napríklad umožňuje poskytnutie práv používať autorské diela v prvom odseku článku 120. V írskej právnej vede v súvislosti s licenčnými zmluvami týkajúcimi sa autorských diel pozri napríklad CLARK, R.: *Irish Copyright and Design Law*. Dublin: Butterworths, 2003, s. C/110 a nasl.

38 — § 15 ods. 2 nemeckého Patentgesetz (patentový zákon) upravuje licenčnú zmluvu na patent; toto ustanovenie upravuje poskytnutie licencií na patent prostredníctvom zmluvy a uvádza okrem iného, že licencia môže byť výhradná alebo nevýhradná. § 30 Markengesetz (zákon o ochranných známkach) stanovuje, že ochranná známka môže byť predmetom výhradných alebo nevýhradných licencií. STUMPF, H., GROß, M.: *Der Lizenzvertrag*. 8. vyd. Frankfurt: Verlag Recht und Wirtschaft, 2008, s. 41, bod 16, tvrdia, že licencia sa môže udeliť aj pre osobitné aplikačné schopnosti (know-how). Nemecký Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (zákon o autorskom práve a súvisiacich právach) výslovne licenčnú zmluvu nespomína, ale v § 31 upravuje poskytnutie práv používania (Einräumung von Nutzungsrechten). Napriek tomu sa v nemeckej právnej vede stretávame napríklad s pojmom „licencia“, aj v oblasti autorských práv; pozri napríklad SCHACK, H.: *Urheber und Urhebervertragsrecht*. 2. vyd. Tübingen: Mohr Siebeck, 2001, s. 245, body 539 a 540.

súvislosti chcem zdôrazniť, že právne úpravy členských štátov upravujú licenčnú zmluvu najčastejšie ako zmluvu, či už nominátnu, alebo inominátnu, výlučne vo vzťahu k právam priemyselného vlastníctva, ale v niektorých menej častých prípadoch aj vo vzťahu k autorskému právu [39]; v niektorých krajinách upravujú poskytnutie práv užívania autorských diel iné zmluvy upravené osobitnou právnou úpravou v tejto oblasti. [40]

50. Právne predpisy Spoločenstva v oblasti ochrany duševného vlastníctva skutočne upravujú možnosť poskytnúť licencie, ale neuvádzajú ustanovenia týkajúce sa uzatvorenia licenčných zmlúv a ich charakteristické znaky. [41] Licenčné zmluvy alebo možnosť udeliť licencie pre práva duševného vlastníctva sa spomínajú aj v medzinárodných zmluvách, ktoré upravujú duševné vlastníctvo, ktoré však ustanovujú v právnych poriadkoch zmluvných štátov právnu úpravu licenčnej zmluvy, ktorú obsahujú; v tejto súvislosti stačí uviesť napríklad Dohodu TRIPS [42] a Dohovor o udeľovaní európskych patentov. [43]

39 — Licenčné zmluvy týkajúce sa autorského práva sú napríklad upravené v českej právnej úprave (pozri vyššie, poznámka pod čiarou 33) a v írskej právnej úprave (pozri vyššie, poznámka pod čiarou 37).

40 — Pozri napríklad slovinskú právnu úpravu (pozri vyššie, poznámka pod čiarou 34) a francúzsku právnu úpravu (pozri vyššie, poznámka pod čiarou 36).

41 — Tak napríklad v oblasti autorských práv smernica 2001/29/ES Európskeho parlamentu a Rady z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti (Ú. v. ES L 167, s. 10; Mim. vyd. 17/001, s. 230) v odôvodnení č. 30 uvádza, že práva, o ktorých sa zmieňuje táto smernica, sa môžu prenášať, postúpiť alebo sa na ne môže vzťahovať poskytnutie zmluvných licencií bez toho, aby bola dotknutá príslušná národná legislatíva týkajúca sa autorských práv a s nimi súvisiacich práv. V oblasti práv ochranných známok nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochrannej známke Spoločenstva (Ú. v. ES L 11, 1994, s. 1; Mim. vyd. 17/001, s. 146) v článku 22 ods. 1 ustanovuje, že na ochrannú známku Spoločenstva možno udeliť licenciu pre niektoré alebo všetky tovary alebo služby, pre ktoré je zapísaná, a pre celé Spoločenstvo alebo len pre časť Spoločenstva. Licencia môže byť výlučná alebo nevýlučná. Aj budúce nariadenie o udeľovaní európskych patentov bude obsahovať ustanovenia o licenčnej zmluve; návrh nariadenia Rady o udeľovaní európskych patentov [KOM(2000) 412 v konečnom znení] totiž v článku 19 stanovuje, že európsky patent môže byť predmetom licencií, v celom svojom rozsahu alebo pre jeho časť, pre všetky územia Spoločenstva alebo pre ich časť, a že tieto licencie môžu byť výhradné alebo nevýhradné.

42 — Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS). Dohoda TRIPS v článku 21 ustanovuje, že členovia môžu stanoviť podmienky poskytovania licencií ochranných známok; v článku 28 ods. 2 však okrem iného predpisuje, že majitelia patentov budú mať tiež právo uzatvárať licenčné zmluvy. Znenie dohody je uvedené v elektronickej forme na internetovej stránke http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.pdf.

43 — Dohovor o udeľovaní európskych patentov z 5. októbra 1973 (dohovor o európskom patente), v znení aktu revidujúceho jeho článok 63 zo 17. decembra 1991 a rozhodnutí Správnej rady Európskej patentovej organizácie z 21. decembra 1978, 13. decembra 1994, 20. októbra 1995, 5. decembra 1996, 10. decembra 1998 a 27. októbra 2005, a ktorý obsahuje prechodné ustanovenia pre uplatňovanie aktu revidujúceho dohovor z 29. novembra 2000. Dohovor o európskom patente v článku 73 upravuje zmluvnú licenciu na patent a stanovuje, že európsky patent môže byť celá alebo sčasti predmetom licencií pre celé územie alebo časť území určených zmluvných štátov. Znenie dohovoru je uvedené v elektronickej forme na internetovej stránke http://www.epo.org/patents/law/legal-texts/html/epc/1973/e/ma1.html.

51. Z vyššie citovaných textov právnych predpisov a z právnej literatúry sa môže vyvodiť, že licenčná zmluva je synalagmatickou zmluvou, ktorou v podstate poskytovateľ licencie udeľuje nadobúdateľovi právo používať určité práva duševného vlastníctva a za to mu nadobúdateľ platí odmenu za licenciu. Udelením licencie oprávňuje poskytovateľ nadobúdateľa, aby vykonal činnosť, ktorá by v prípade neexistencie licencie znamenala porušenia práv duševného vlastníctva. [44] Licencia môže byť obmedzená rôznym spôsobom; konkrétne môže byť výhradná alebo nevýhradná, a môže upravovať obmedzenia z hľadiska geografického, časového, alebo na základe spôsobov uplatňovania. [45]

52. Pokiaľ ide o právnu povahu licenčnej zmluvy, právna literatúra rôznych členských štátov zdôrazňuje, že ide o samostatnú zmluvu [46], ktorá sa odlišuje od ostatných zmlúv [47]; časť právnej literatúry ju kvalifikuje ako zmluvu *sui generis.* [48] Na účely tohto sporu nadobúda podstatný význam rozdiel medzi licenčnou zmluvou a zmluvou o nájme. Rozdielom medzi týmito dvomi kategóriami zmlúv sa budem ďalej venovať podrobnejšie, keď sa budem zaoberať otázkou, či licenčná zmluva môže byť zmluvou, ktorej predmetom je poskytovanie služieb. [49]

2. Výklad článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001

53. Článok 5 bod 1 písm. b) druhá zarážka nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že pri poskytovaní služieb je miestom poskytnutia služieb

44 — V právnej literatúre pozri napríklad TRITTON, G., a i.: *Intellectual Property in Europe*. London: Sweet & Maxwell, 2008, s. 677, bod 7-047; BENTLY, L., SHERMAN, B.: *Intellectual Property Law*. 2. vyd. New York: Oxford University Press, 2004, s. 254 a 950.

45 — Pozri BENTLY, L., SHERMAN, B.: c. d., s. 950. Pokiaľ ide o rôzne možné obmedzenia, pozri vo francúzskej právnej literatúre MARCELLIN, Y.: *Le Droit Français de la Propriété Intellectuelle*. Paris: Cedat, 1999, s. 434 a nasl.

46 — V rakúskej právnej literatúre pozri KUCSKO, G.: c. d., s. 929. V nemeckej literatúre pozri BUSSE, R. (ed.): *Patentgesetz. Unter Berücksichtigung des Europäischen Patentübereinkommens, des Gemeinschaftspatentübereinkommens und des Patentzusammenarbeitsvertrags. Kommentar*. Berlin; New York: De Gruyter, s. 297, bod 53; STUMPF, H., GROβ, M.: *Der Lizenzvertrag*, 8. vyd. Frankfurt: Verlag Recht und Wirtschaft, 2008, s. 42 a 43, bod 19. V slovinskej právnej literatúre pozri PODOBNIK, K., v JUHART, M., PLAVŠAK, N.: *Obligacijski zakonik (posebni del) s komentarjem*. Ljubljana: GV založba, 2004, komentár k článku 704, s. 62.

47 — V rakúskej právnej literatúre KUCSKO, G.: c. d., s. 930, zdôrazňuje, že je potrebné odlišovať licenčnú zmluvu od zmluvy o prevode osobitných aplikačných schopností (know-how) a od zmluvy o franchisingu. V nemeckej právnej literatúre STUMPF, H., GROβ, M.: c. d., s. 43 až 45, body 20 až 24, zdôrazňujú, že licenčnú zmluvu je potrebné odlišovať od kúpnych zmlúv, spoločenských zmlúv a zmlúv o nájme. V slovinskej právnej literatúre porovnaj PODOBNIK, K., v JUHART, M., PLAVŠAK, N.: c. d., komentár k článku 704, s. 62.

48 — Napríklad v nemeckej právnej literatúre pozri SCHULTE, R.: *Patentgesetz mit Europäischem Patentübereinkommen. Kommentar auf der Grundlage der deutschen und europäischen Rechtsprechung*. Köln; Berlin; Bonn; München: Carl Heymanns Verlag, 1994, s. 219, bod 16; v rakúskej právnej literatúre pozri KUCSKO, G.: c. d., s. 929; v rakúskej judikatúre pozri napríklad rozsudok Oberster Gerichtshof OGH 15. 10. 2002, 4Ob 209/02t.

49 — Pozri bod 66 týchto návrhov.

miesto v členskom štáte, kde sa podľa zmluvy služby poskytli alebo mali poskytnúť. Teda tento predpis nedefinuje pojem „služby“ a ani Súdny dvor dodnes tento pojem neobjasnil pri výklade nariadenia č. 44/2001.

54. Najskôr chcem zdôrazniť, že pojem „služby“ je potrebné vykladať v rámci nariadenia č. 44/2001 samostatne, bez akéhokoľvek odkazu na význam, ktorý mu priznávajú právne poriadky členských štátov; na tento účel je potrebné vychádzať zo všeobecnej konštrukcie a z dôvodov nariadenia tak, aby sa zabezpečilo jeho jednotné uplatňovanie vo všetkých [50] členských štátoch. [51] Okrem toho musím uviesť, že v zásade súhlasím s predpokladom, ktorý uviedli účastníci tohto konania, podľa ktorého je potrebné vykladať pojem „služby“ uvedený v článku 5 bode 1 písm. b) druhej zarážke nariadenia č. 44/2001 [52] v širokom zmysle, ale pri vymedzení tohto pojmu je potrebné zabezpečiť, aby zodpovedal všeobecnej konštrukcii a dôvodom nariadenia č. 44/2001.

55. Pri výklade nariadenia č. 44/2001 je potrebné prijať ako kritérium všeobecného smerovania kontinuitu s Bruselským dohovorom. Tento dohovor v článku 5 bode 1 neupravoval osobitne právomoc pokiaľ ide o zmluvy, ktorých predmetom je poskytovanie služieb, a preto výklad tohto predpisu nemôže poskytnúť užitočné podnety na účely výkladu pojmu „služby“ v rámci nariadenia č. 44/2001. Napriek tomu Bruselský dohovor používal pojem zmluva, ktorej predmetom je poskytovanie služieb v článku 13 prvom odseku bode 3, ktorý upravoval právomoc vo

50 — Ako vyplýva z odôvodnenia č. 21 nariadenia č. 44/2001, Dánsko v súlade s článkom 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska pripojeného k Zmluve o Európskej únii a k Zmluve o založení Európskeho spoločenstva sa nepodieľa na prijatí tohto nariadenia, a preto ním nie je viazané a nie je povinné ho ani uplatňovať. Podľa odôvodnenia č. 22 nariadenia č. 44/2001 vo vzťahoch medzi Dánskom a členskými štátmi, ktoré sú viazané týmto nariadením zostáva v platnosti Bruselský dohovor.

51 — Z judikatúry týkajúcej sa Bruselského dohovoru, na ktorú sa na základe zásady kontinuity musí v rámci výkladu nariadenia č. 44/2001 prihliadať, je možné vyvodiť potrebu vykladať pojmy uvedené v tomto nariadení samostatne. Pozri napríklad rozsudky z 21. júna 1978, Bertrand, 150/77, Zb. s. 1431, body 14 až 16; z 19. januára 1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, Zb. s. I-139, bod 13; z 3. júla 1997, Benincasa, C-269/95, Zb. s. I-3767, bod 12; z 11. júla 2002, Gabriel, C-96/00, Zb. s. I-6367, bod 37; z 20. januára 2005, Engler, C-27/02, Zb. s. I-481, bod 33. Pozri tiež bod 54 návrhov, ktoré som predniesla 11. septembra 2008 vo veci Ilsinger, C-180/06 (vec v konaní pred Súdnym dvorom, bod 54).
V právnej vede, pokiaľ ide o samostatný výklad pojmov uvedených v nariadení č. 44/2001, pozri napríklad GEIMER, R., v GEIMER, R., SCHÜTZE, R. A.: *Europäisches Zivilverfahrens-recht. Kommentar zur EuGVVO, EuEheVO, EuZustellungsVO, zum Lugano-Übereinkommen und zum nationalen Kompetenz- und Anerkennungsrecht*. München: Beck, 2004, s. 176, ktorý zdôrazňuje, že je potrebné vykladať pojem „služby“ v právnom poriadku Spoločenstva jednotným spôsobom, nezávisle na *lex causae*, a teda na zákone, ktorý sa vzťahuje na zmluvu. Pozri tiež GAUDEMET-TALLON, H.: *Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement n° 44/2001, Conventions de Bruxelles et de Lugano*. 3. vyd. Paris: Librairie générale de droit et de jurisprudence, 2002, s. 148.

52 — V prospech širokého výkladu pojmu „služby“ sa vyjadruje aj právna literatúra. Pozri napríklad MICKLITZ, H.-W., ROTT, P.: Vergemeinschaftung des EuGVÜ in der Verordnung (EG) Nr. 44/2001. In: *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 2001, č. 11, s. 328; GEIMER, R., v GEIMER, R., SCHÜTZE, R. A.: c. d., s. 176; RAUSCHER, T. (ed.): *Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar*. 2. vyd. München: Sellier. European Law Publishers, 2006, s. 179, bod 49; MANKOWSKI, P., v MAGNUS, U., MANLOWSKI, P. c. d., s. 131, bod 90; GAUDEMET-TALLON, H.: c. d. v poznámke pod čiarou 51, s. 148.

veciach spotrebiteľských zmlúv, ktoré sa týkajú poskytovania služieb [53], čiže výklad tohto ustanovenia by mohol byť užitočným podkladom aj pre výklad článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001. [54] Aj v rámci výkladu tohto ustanovenia Bruselského dohovoru však Súdny dvor neposkytol výslovnú definíciu pojmu „služby“. [55]

56. Keďže až dodnes Súdny dvor neposkytol výklad tohto pojmu, na účely jeho výkladu bude potrebné vychádzať na jednej strane zo zvyčajného významu pojmu „služby“ a na druhej strane z analógie s inými prameňmi právnych predpisov.

a) Abstraktná definícia pojmu „služby“ uvedeného v článku 5 bode 1 písm. b) druhej zarážke nariadenia 44/2001

57. Podľa môjho názoru na definíciu pojmu „služby“ majú podstatný význam dva aspekty. V prvom rade zvyčajný význam pojmu „služby“ vyžaduje, aby ten, kto poskytuje službu, vykonal určitú činnosť; preto si poskytovanie služieb vyžaduje nejakú činnosť alebo aktívne správanie zo strany toho, kto poskytuje službu. [56] V druhom rade, ako uvidíme pri analógii s definíciou tohto pojmu v rámci primárnych právnych predpisov Spoločenstva [57], musia sa služby v zásade poskytovať za odmenu. V každom prípade je potrebné prihliadať na to, že prostredníctvom abstraktnej definície dotknutého pojmu určíme len jeho vonkajšie hranice; v každom jednotlivom spore bude potrebné vyriešiť individuálne prípad od prípadu otázku, či osobitná činnosť patrí alebo nepatrí pod pojem „služby“.

53 — Presnejšie, článok 13 prvý odsek bod 3 Bruselského dohovoru stanovoval, že vo veciach spotrebiteľských zmlúv sa právomoc riadi pravidlami uvedenými v časti dohovoru, ktorý upravuje právomoc vo veciach spotrebiteľských zmlúv, pokiaľ ide o „inú zmluvu, ktorej predmetom je poskytnutie *služby* alebo hnuteľných vecí, ak: a) k uzavretiu zmluvy došlo po osobitnom návrhu alebo reklame v štáte, kde má spotrebiteľ svoje bydlisko a ak b) spotrebiteľ v tomto štáte uskutočnil úkony potrebné na uzavretie zmluvy“. Kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

54 — RAUSCHER, T.: c. d., s. 179, bod 49 zdôrazňuje, že na výklad pojmu „služba“ uvedeného v článku 13 prvom odseku bode 3 Bruselského dohovoru sa prihliada aj pokiaľ ide o jeho výklad uvedený v článku 5 bode 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

55 — Súdny dvor totiž pri výklade článku 13 prvého odseku bodu 3 Bruselského dohovoru, napríklad v rozsudkoch z 11. júla 2002, Gabriel, C-96/00, Zb. s. I-6367, body 38 až 40 a 47 až 51, a z 20. januára 2005, Engler, C-27/02, Zb. s. I-481, bod 34, upresnil predpoklady uplatňovania; avšak v týchto prípadoch sa otázka netýkala poskytovania služieb, ale predaja tovaru.

56 — Tiež MANKOWSKI, P., v MAGNUS, U., a MANKOWSKI, P.: c. d., s. 131, bod 90; CAVALIER, G.: Un contrat de concession exclusive n'est ni un contrat de vente ni une fourniture de services au sens de l'article 5, paragraphe 1, b) du règlement ‚Bruxelles I'. In: *Revue Lamy Droit des Affaires*. 2007, č. 19, s. 71. V tejto súvislosti je možné analogicky vychádzať aj z výkladu článku 5 Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky, podpísaného v Ríme 19. júna 1980 (Rímsky dohovor) (Ú. v. EÚ C 169, 2005, s. 10); pokiaľ ide o výklad tohto článku, CZERNICH, D., HEISS, H., NEMETH, K.: *EVÜ — Das Europäische Schuldvertragsübereinkommen: Übereinkommen über das auf vertragliche Schuldverhältnisse anzuwendende Recht. Kommentar*. Wien: Orac, 1999, zdôrazňujú, že podľa nemeckých súdov tam uvedené „služby“ sú plnenia, ktoré sa vzťahujú na činnosti („tätigkeitsbezogene Leistungen“).

57 — Pozri bod 61 týchto návrhov.

58. Na základe abstraktnej definície pojmu „služby“ uvedenej v predchádzajúcom bode sa podľa môjho názoru môže uviesť, že licenčná zmluva nemôže byť definovaná ako zmluva, ktorej predmetom je poskytovanie služieb v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001. Aj keby sa totiž licencia udelila za odmenu, poskytovateľ v tejto súvislosti neuskutočňuje žiadne konanie, ktoré spočíva v aktívnej činnosti. Oprávňuje nadobúdateľa na výkon práv duševného vlastníctva, ktoré je predmetom licencie; aktívne konanie požadované od poskytovateľa spočíva v podpísaní licenčnej zmluvy a vo vecnom poskytnutí predmetu licencie k dispozícii, aby sa použil, toto správanie sa podľa môjho názoru nemôže definovať ako „služba“. Udelenie licencie sa preto nemôže považovať za „službu“ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001.

b) Čiastočná analógia s definíciou služieb v primárnom práve Spoločenstva

60. Pre presnejšiu definíciu pojmu „služby“ uvedeného v nariadení č. 44/2001 môžeme vychádzať z analógie s definíciou tohto pojmu vyplývajúcej z primárnych právnych predpisov v rámci slobodného poskytovania služieb, pričom však je potrebné prihliadať podľa môjho názoru na to, že táto definícia sa nemôže *sic et simpliciter* prevziať do nariadenia č. 44/2001.[58] Pri výklade nariadenia č. 44/2001 sa musí vždy pripisovať veľký význam všeobecnej konštrukcii a účelu tohto nariadenia, ktoré z hľadiska svojho obsahu predstavuje prameň medzinárodného súkromného práva.

59. Okrem abstraktnej definície je pre presnejšiu definíciu pojmu „služby“ uvedeného v článku 5 bode 1 písm. b) druhej zarážke nariadenia č. 44/2001 potrebné prihliadať aj na analógiu s významom, ktorý tomuto pojmu pripisuje primárne právo Spoločenstva v rámci slobodného poskytovania služieb, ako aj vzájomné účinky výkladu právnych predpisov prijatých v rámci súdnej spolupráce v občianskych veciach; ale zároveň je potrebné tiež objasniť, prečo nie je možná analógia s definíciou tohto pojmu uvedenou v právnych predpisoch Spoločenstva v oblasti dane z pridanej hodnoty.

61. V rámci slobodného poskytovania služieb článok 50 prvý pododsek ES služby definuje ako „plnenia, ktoré sa bežne poskytujú za odplatu, pokiaľ ich neupravujú ustanovenia o voľnom pohybe tovaru, kapitálu a osôb“. Článok 50 druhý pododsek uvádza len niektoré všeobecné kategórie služieb (činnosti priemyselnej povahy, činnosti obchodnej

58 — Pozri v tomto zmysle RAUSCHER, T.: c. d., s. 178 a 179, bod 49; CZERNICH, D., v CZERNICH, D., KODEK, G. E., TIEFENTHALER, S.: *Europäisches Gerichtsstands- und Vollstreckungsrecht EuGVO und Lugano-Übereinkommen. Kurzkommentar*. 2. vyd. Wien: LexisNexis ARD ORAC, 2003, s. 74 a 75, bod 39. MANKOWSKI, P., v MAGNUS, U., MANKOWSKI, P.: c. d., s. 130, bod 89, zdôrazňuje, že je potrebné definovať rozsah pôsobnosti pojmu „služby“ ako v rámci slobodného poskytovania služieb, pokiaľ všeobecná konštrukcia nariadenia č. 44/2001 neustanovuje inak.

povahy, činnosti remeselnej povahy, činnosti v oblasti slobodných povolaní), ale Súdny dvor vyložil tento pojem veľmi široko. [59] Ako zdôraznili účastníci konania vo svojich pripomienkach, v rozsudku Ciola Súdny dvor podradil pod pojem „služby" aj prenechanie lodného kotvišťa do nájmu majiteľom lodí s bydliskom v inom členskom štáte [60], a to isté urobil v rozsudku Cura Anlagen, pokiaľ ide o prenechanie motorového vozidla na lízing podnikom v iných členských štátoch. [61]

62. Podľa môjho názoru sa nemôže tak široká definícia pojmu „služby" vyvodená z primárneho práva preniesť v tomto konaní bez akéhokoľvek obmedzenia rovnakého pojmu použitého v článku 5 bod 1 písm. b) druhej zarážke nariadenia č. 44/2001, a to z rôznych dôvodov.

63. V prvom rade, ako správne uviedla nemecká vláda, dôvod tak širokej definície „služieb" v primárnom práve Spoločenstva spočíva vo vôli zahrnúť v rámci snáh o vytvorenie spoločného trhu do tohto pojmu mnohé činnosti, aby bol čo najširší. [62] Toto odôvodnenie výkladu v širokom zmysle však nemôže byť prevzaté do výkladu článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001, keďže tie zmluvy, ktoré nebudú definované ako zmluvy, ktorých predmetom je poskytovanie služieb, sa budú stále môcť kvalifikovať ako zmluvy týkajúce sa predaja tovaru v zmysle prvej zarážky tohto ustanovenia, alebo ako zmluvy, pre ktoré sa právomoc určuje v zmysle písmena a) tohto článku 5 bodu 1. Účelom nariadenia č. 44/2001 z globálneho a skutočného hľadiska je, ako vyplýva z jeho odôvodnenia č. 2, zaručiť riadne fungovanie vnútorného trhu prostredníctvom harmonizácie právnych predpisov o právomoci v občianskych a obchodných veciach, ale dosiahnutie tohto cieľa nebude zabezpečené účinnejšie tým, ak sa pristúpi k rozširujúcemu výkladu pojmu služby uvedenému v článku 5 bode 1 písm. b) druhej zarážke tohto nariadenia.

64. V druhom rade, na rozdiel od pojmu „služby" v rámci primárneho práva, nemôže tento pojem, použitý v článku 5 bode 1 písm. b) druhej zarážke nariadenia č. 44/2001, zahŕňať prenechanie nehnuteľností do nájmu, keďže podľa článku 22 ods. 1 tohto nariadenia sú v konaniach, ktorých predmetom je nájom nehnuteľnosti, výlučne

59 — Do tohto pojmu spadajú napríklad lekársko-zdravotnícke služby (rozsudky zo 4. októbra 1991, Society for the Protection of Unborn Children Ireland, C-159/90, Zb. s. I-4685, a z 12. júla 2001, Smits a Peerbooms, C-157/99, Zb. s. I-5473), finančné služby (z 10. mája 1995, Alpine Investments, C-384/93, Zb. s. I-1141), poisťovacie služby (rozsudok z 28. apríla 1998, Safir, C-118/96, Zb. s. I-1897), športové činnosti (rozsudok Súdneho dvora z 11. apríla 2000, Deliège, C-51/96 a C-191/97, Zb. s. I-2549), hazardné hry (rozsudky z 24. marca 1994, Schindler, C-275/92, Zb. s. I-1039; zo 6. novembra 2003, Gambelli a iní, C-243/01, Zb. s. I-13031, a zo 6. marca 2007, Placanica a iní, C-338/04, C-359/04 a C-360/04, Zb. s. I-1891), vysielanie televíznych odkazov (rozsudok z 30. apríla 1974, Sacchi, 155/73, Zb. s. 409), reklama (rozsudok z 9. júla 1997, De Agostini a TV-Shop, C-34/95 až C-36/95, Zb. s. I-3843), ako aj ďalšie služby.

60 — Rozsudok Ciola, už citovaný v poznámke pod čiarou 5.

61 — Rozsudok Cura Anlagen, už citovaný v poznámke pod čiarou 5.

62 — V právnej literatúre pozri napríklad CZERNICH, D., v CZERNICH, D., KODEK, G. E., TIEFENTHALER, S.: c. d., *s.* 74 a 75, bod 39.

príslušné súdy členského štátu, v ktorom sa nachádza tento majetok, s výnimkou, ak ide o zmluvy o nájme nehnuteľností na dočasné súkromné použitie na dobu maximálne šesť za sebou nasledujúcich mesiacov, v takom prípade majú právomoc tiež súdy členského štátu, v ktorom má bydlisko žalovaný. [63] Preto v prípade nájmu nehnuteľností nie je nikdy možné určiť právomoc na základe článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001. Vo svojich písomných pripomienkach sa účastníci odvolávajú na rozsudok Ciola [64], v ktorom Súdny dvor kvalifikoval ako službu prenechanie lodných kotvíšť do nájmu. Prenechanie lodných kotvíšť sa môže považovať za rovnaké ako prenechanie nehnuteľností do nájmu, a teda nie je možné vykonať žiadnu analógiu medzi touto vecou a vecou Ciola.

65. V rámci analógie medzi rôznymi významami pojmu „služby“ v primárnom práve a v nariadení č. 44/2001 musím ešte uviesť, že účastníci odkazujú aj na rozsudok Cura Anlagen [65], v ktorom Súdny dvor považoval za „služby“ v rámci slobodného poskytovania služieb aj prenechanie motorových vozidiel na lízing podnikom z iných členských štátov; v uvedenom prípade išlo teda o prenechanie hnuteľnej veci do nájmu. V tejto súvislosti chcem uviesť, že prejudiciálna otázka nemá za cieľ ustanoviť, či prenechanie hnuteľných vecí do nájmu predstavuje „služby“ v zmysle nariadenia č. 44/2001. Aj keby sa však predpokladalo, že je možné kvalifikovať prenechanie hnuteľnej veci do nájmu ako „služby“ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001, neznamená to, že je potrebné podriadiť pod tento pojem aj poskytnutie licencie. Musíme totiž vziať do úvahy, že medzi zmluvou o nájme a licenčnou zmluvou existujú podstatné rozdiely občianskoprávnej povahy, na základe ktorých nie je možné s licenčnou zmluvou zaobchádzať absolútne rovnako ako so zmluvou o nájme.

66. Z hľadiska občianskeho práva je licenčná zmluva samostatnou zmluvou a nie len

63 — Podľa článku 22 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 „v konaniach, ktorých predmetom sú vecné práva k nehnuteľnosti alebo nájom nehnuteľnosti [majú výlučnú právomoc] súdy členského štátu, v ktorom sa tento majetok nachádza“, avšak „v konaniach, ktorých predmetom je nájom nehnuteľnosti na dočasné súkromné použitie na dobu maximálne šesť za sebou nasledujúcich mesiacov, právomoc majú tiež súdy členského štátu, v ktorom má bydlisko žalovaný, za predpokladu, že nájomca je fyzická osoba a že prenajímateľ a nájomca majú bydlisko v tom istom členskom štáte“.

64 — Rozsudok Ciola, už citovaný v poznámke pod čiarou 5.

65 — Rozsudok Cura Anlagen, už citovaný v poznámke pod čiarou 5.

poddruhom zmluvy o nájme. [66] Uvedené dva druhy zmlúv sa odlišujú už na základe svojho predmetu. Zatiaľ čo predmetom zmluvy o nájme hnuteľných vecí je práve hnuteľná vec, predmetom licenčnej zmluvy je právo duševného vlastníctva. V dôsledku toho sa licenčná zmluva odlišuje od zmluvy o nájme najmä z dôvodu, že licencia sa môže poskytnúť súčasne viacerým navzájom nezávislým subjektom [67], ktorí sa môžu z geografického hľadiska nachádzať na rôznych miestach a môžu užívať predmet licencie aj súčasne. Naopak, to nie je možné v prípade nájmu veci. Jediný druh licencie, ktorý sa môže porovnať z hľadiska právnych účinkov s nájmom, je výhradná licencia. Výhradnou licenciou poskytovateľ oprávňuje nadobúdateľa na výkon určitého práva duševného vlastníctva, pričom sa ale zaväzuje, že neposkytne licenciu žiadnemu inému subjektu a sám nebude užívať právo, ktoré je predmetom licencie. [68] Preto však nemôžeme zovšeobecňovať toto priblíženie v prospech všetkých licenčných zmlúv. Nemožnosť priamej analógie medzi licenčnou zmluvou a zmluvou o nájme je teda ďalším argumentom v prospech predpokladu, podľa ktorého sa licenčná zmluva nemôže kvalifikovať ako zmluva, ktorej predmetom je poskytovanie „služieb“ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001.

c) Význam jednotného výkladu nariadenia č. 44/2001 a nariadenia Rím I

67. Pri vymedzení pojmu „služby“ je potrebné vziať do úvahy, že výklad tohto pojmu, ktorý poskytne Súdny dvor v tomto konaní, bude mať účinky aj na definíciu totožného pojmu použitého v rámci nariadenia č. 593/2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky [69] (ďalej len „Rím I“). V odôvodnení č. 7 tohto nariadenia sa totiž uvádza, že „vecná pôsobnosť a ustanovenia tohto nariadenia“ by mali byť zlučiteľné s nariadením č. 44/2001. Odôvodnenie č. 17 nariadenia Rím I potom ustanovuje, že „pokiaľ ide o rozhodné právo v prípade absencie voľby [zmluvnými stranami], pojmy ‚poskytovanie služieb‘ a ‚predaj

66 — V rakúskej právnej literatúre pozri KUCSKO, G.: c. d., *s.* 929, ktorý tvrdí, že licenčná zmluva je zmluvou *sui generis*. Obdobne pozri v slovinskej právnej literatúre PODOBNIK, K., v JUHART, M., PLAVŠAK, N.: c. d., komentár k článku 704, s. 62. Pokiaľ ide o samostatný charakter licenčnej zmluvy, pozri v nemeckej právnej literatúre BUSSE, R.: *c. d., s.* 297, bod 53; STUMPF, H., GROβ, M.: c. d., s. 42 a 43, bod 19. Chcem tiež uviesť, že z technického dokumentu „Zásady európskeho práva v oblasti nájmu vecí“ (Principles of European Law on Lease of Goods), ktorý pripravila pracovná skupina pre prípravu Európskeho občianskeho zákonníka, vyplýva, že ustanovenia zmluvy o nájme sa nevzťahujú na zmluvy o poskytovaní oprávnenia na používanie práv duševného vlastníctva. V tejto súvislosti LILLEHOLT, K., a i.: *Principles of European Law. Study Group on a European Civil Code. Lease of Goods (PEL LG)*. Munich: Sellier. European law publishers, 2008, s. 108, tvrdí, že ustanovenia uvedené v týchto zásadách sa môžu kľudne použiť na nájom osobitného vydania knihy, nosiča DVD a podobne, ale vôbec nesúvisia s otázkami v oblasti práv duševného vlastníctva.

67 — V nemeckej právnej literatúre pozri STUMPF, H., GROβ, M.: c. d., s. 44, bod 23. Medzi slovinskými autormi pozri PODOBNIK, K., v JUHART, M., PLAVŠAK, N.: c. d., komentár k článku 704, s. 62.

68 — Pozri v tomto zmysle BENTLY, L., a SHERMAN, B.: c. d., s. 255 a 950.

69 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) (Ú. v. EÚ L 177, s. 6).

tovaru' by sa mali vykladať rovnako, ako pri uplatňovaní článku 5 nariadenia (ES) č. 44/2001, ak sa na predaj tovaru a poskytovanie služieb vzťahuje uvedené nariadenie".

68. Preto sa pri výklade pojmu „služby" uvedeného v článku 5 bode 1 písm. b) druhej zarážke nariadenia č. 44/2001 bude musieť Súdny dvor vyhnúť tomu, aby mu dal význam, ktorý je v rozpore so zmyslom a účelom nariadenia Rím I.

69. Ako zdôraznila nemecká vláda vo svojich pripomienkach, postup prijímania nariadenia Rím I preukazuje, že pôvodný návrh opatrenia v článku 4 ods. 1, týkajúci sa rozhodného práva pri absencii voľby účastníkov obsahoval okrem písmena b), zameraného na určenie rozhodného práva týkajúceho sa zmluvy o poskytovaní služieb, aj písmeno f), týkajúce sa určenia rozhodného práva vzťahujúceho sa na zmluvy týkajúce sa práv duševného alebo priemyselného vlastníctva. [70] Z prípravných prác je zrejmé, že ustanovenie písmena f) nebolo začlenené do konečného znenia nariadenia Rím I z dôvodu, že na pôde Rady sa nedospelo k dohode, pokiaľ ide o otázku, ktorá zmluvná strana je povinná poskytnúť službu, ktorá je charakteristickou pre tento druh zmlúv [71], a nie preto, že by bolo potrebné podradiť tieto zmluvy do kategórie zmlúv o poskytovaní služieb. Keby sme teda pri výklade pojmu „služby" uvedeného v nariadení č. 44/2001 podradili pod tento pojem poskytovanie licencií, porušili by sme zmysel a účel rovnakého pojmu použitého v nariadení Rím I. To je preto ďalším argumentom na podporu skutočnosti, že licenčná zmluva nie je zmluvou, ktorej predmetom je poskytovanie „služieb" v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001.

70 — Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) [KOM (2005) 650 v konečnom znení]; pozri písmeno f) článku 4 ods. 1 návrhu Komisie, ktoré znelo takto: „zmluva, ktorej predmetom je právo duševného alebo priemyselného vlastníctva, sa spravuje právnym poriadkom štátu, v ktorom má obvyklý pobyt osoba, ktorá prenáša alebo poskytuje právo".

71 — Okrem uvedeného návrhu nariadenia Komisie počas prípravných prác na nariadení Rím I bol predmetom diskusií aj návrh švédskej delegácie, ktorý prihliadal na okolnosť územia poskytnutia oprávnenia na používanie duševného vlastníctva (pozri dokument Rady č. 5460/07 z 25. januára 2007) a návrh Predsedníctva, ktorý bol kompromisným riešením medzi švédskym návrhom a návrhom Komisie (pozri dokument Rady č. 6935/07 z 2. marca 2007). Napokon bolo rozhodnuté o vypustení písmena f) z článku 4 ods. 1 návrhu nariadenia (pozri dokument č. 8229/07 zo 17. apríla 2007). Pozri tiež oznámenia Európskeho parlamentu o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) z 21. novembra 2007 (A6-450/2007), v ktorom Európsky parlament navrhuje zrušenie písmena f) článku 4 ods. 1 návrhu. Aj pracovná skupina Inštitútu Maxa Plancka pre porovnávacie súkromné a medzinárodné právo po zvážení rôznych zmlúv o duševnom vlastníctve a ťažkostí súvisiacich s určením zmluvnej strany povinnej poskytnúť službu, ktorá charakterizuje zmluvu, navrhli vypustiť písmeno f) článku 4 ods. 1 návrhu nariadenia; pozri článok Max Planck Institute for Comparative and International Private Law: Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to contractual obligations (Rome I). In: *RabelsZ*. 2007, č. 2, s. 265.

d) Nemožnosť analógie s definíciou služieb v rámci právnych predpisov Spoločenstva v oblasti dane z pridanej hodnoty

70. Podľa môjho názoru nemôže byť z rôznych dôvodov, na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobcovia v konaní vo veci samej a Komisia, prevzatá definícia pojmu „služby“, uvedená v smerniciach Spoločenstva v oblasti dane z pridanej hodnoty, na rovnaký pojem, ktorý sa uvádza v nariadení č. 44/2001.

71. V prvom rade z doslovného znenia definície tohto pojmu uvedeného v smerniciach v oblasti dane z pridanej hodnoty je zrejmé, že ide o negatívnu definíciu, ktorá má už pre svoju povahu veľmi široký rozsah pôsobnosti. Prvá veta článku 6 ods. 1 šiestej smernice o zosúladení právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa daní z obratu — spoločný systém dane z pridanej hodnoty: jednotný základ jej stanovenia [72], ako aj článok 24 ods. 1 smernice 2006/112 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty [73] stanovujú, že poskytovaním služieb je v zmysle týchto smerníc „každá transakcia, ktorá nie je dodaním tovaru“. Preto tieto smernice považujú za zdaniteľné plnenie v rámci územia Spoločenstva okrem dovozu na toto územie len dve kategórie hospodárskych činností, a to dodanie tovaru a poskytovanie služieb, a preto rozsah pôsobnosti pojmu „služby“ je v tejto súvislosti nevyhnutne široký.

72. Nariadenie č. 44/2001 však neustanovuje, že právomoc sa určuje na základe pravidiel platných pre zmluvy o poskytovaní služieb vždy, keď nejde o zmluvu o predaji tovaru. Naopak, toto nariadenie v písmene a) článku 5 bode 1 výslovne ustanovuje pravidlo na určenie právomoci, pokiaľ ide o zmluvy, ktorých predmetom nie je ani predaj tovaru, ani poskytovanie služieb. Z písmena c) tohto ustanovenia výslovne vyplýva, že písmeno a) sa uplatní, keď sa neuplatní písmeno b). Preto v rámci nariadenia č. 44/2001 nie je potrebná definícia pojmu „služby“ v takom širokom zmysle, keďže je možné určiť právomoc na základe písmena a) článku 5 bodu 1 vždy, keď nie je možné určiť ju na základe písmena b) tohto ustanovenia.

73. V druhom rade v rámci právnych predpisov Spoločenstva v oblasti dane z pridanej hodnoty sa pojem „služby“ definuje rovnako široko z dôvodu, že práve rozsah pôsobnosti tejto smernice je veľmi široký [74] na účely zahrnutia všetkých zdaniteľných hospodárskych činností. Ako už bolo objasnené v súvislosti s primárnym právom, ani v rámci smerníc Spoločenstva v oblasti dane z pridanej hodnoty nie je možné súhlasiť s predpokladom, podľa ktorého *ratio* výkladu pojmu „služby“ v širokom zmysle by sa mohlo bez akéhokoľvek obmedzenia preniesť aj na výklad tohto pojmu v rámci nariadenia č. 44/2001. Je potrebné, aby sa právne pojmy, ktoré sú vlastné určitému odvetviu práva, upresňovali vždy v úzkej väzbe s touto ich sférou pôsobnosti, a preto definícia, ktorá platí v určitom

72 — Šiesta smernica Rady zo 17. mája 1977 o zosúladení právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa daní z obratu — spoločný systém dane z pridanej hodnoty: jednotný základ jej stanovenia (Ú. v. ES L 145, s. 1; Mim. vyd. 09/001, s. 23).

73 — Smernica Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, s. 1).

74 — Pokiaľ ide o široký rozsah pôsobnosti šiestej smernice, pozri napríklad rozsudky z 26. marca 1987, Komisia/Holandsko, 235/85, Zb. s. 1471, bod 6; zo 4. decembra 1990, van Tiem, C-186/89, Zb. s. I-4363, bod 17, a z 12. septembra 2000, Komisia/Írsko, C-358/97, Zb. s. I-6301. Aj v návrhoch, ktoré som predniesla 9. decembra 2008 vo veci Tellmer Property, C-572/07 (vec v konaní pred Súdnym dvorom, bod 27) zdôrazňujem, že oblasť pôsobnosti dane z pridanej hodnoty v rámci šiestej smernice je štruktúrovaná veľmi široko.

odvetví, nemôže byť prenesená priamo do iného odvetvia. Keďže daňová oblasť predstavuje osobitné odvetvie s osobitným účelom, definícia pojmu „služby“ použitá v tomto odvetví sa nemôže použiť v súvislosti s nariadením č. 44/2001.

e) Postoje právnej vedy

74. Rada by som tiež uviedla, že právna veda prináša početné príklady zmlúv, ktorých predmetom je poskytovanie „služieb“ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky nariadenia č. 44/2001: zmluva o dielo, zmluva o preprave tovaru, komisionárska zmluva o obstaraní veci, zmluvy o poskytovaní zdravotných služieb, poradenstva, vyučovania a podobné. [75] Licenčná zmluva sa však nikdy neobjavuje medzi uvedenými príkladmi. Naopak, niektorí autori výslovne zdôrazňujú, že právomoc vo vzťahu k licenčným zmluvám alebo zmluvám o poskytnutí práv duševného vlastníctva sa určuje na základe článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001. [76]

3. Návrh

75. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú prejudiciálnu otázku tak, že článok 5 bod 1 písm. b) druhá zarážka nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že zmluva, ktorou majiteľ práva duševného vlastníctva prizná svojmu zmluvnému partnerovi oprávnenie užívať toto právo (licenčná zmluva) nie je zmluvou o poskytnutí služieb v zmysle uvedeného ustanovenia.

75 — RAUSCHER, T.: c. d., *s.* 179, bod 50; CZERNICH, D., v CZERNICH, D., KODEK, G. E., TIEFENTHALER, S.: c. d., *s.* 75, bod 40.

76 — MANKOWSKI, P., v MAGNUS, U., MANKOWSKI, P.: c. d., *s.* 152, bod 129, výslovne uvádza medzi zmluvami, pri ktorých sa právomoc určuje na základe článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 licenčnú zmluvu. TAKAHASHI, K.: Jurisdiction in matters relating to contract: Article 5(1) of the Brussels Convention and Regulation. In: *European Law Review*. 2002, č. 5 s. 534, podčiarkuje, že článok 5 bod 1 písm. a) sa naďalej vzťahuje na zmluvy o poskytnutí práv duševného vlastníctva. Porovnaj BERLIOZ, P.: La notion de fourniture de services au sens de l'article 5-1 b) du règlement ‚Bruxelles I'. In: *Journal du droit international (Clunet)*. 2008, č. 3 body 85 až 95, ktorý vo všeobecnosti podčiarkuje, že zmluva o poskytnutí práv nemôže byť zmluvou, ktorej predmetom je poskytovanie služieb v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

C — *O druhej prejudiciálnej otázke*

76. Druhú prejudiciálnu otázku kladie vnútroštátny súd iba subsidiárne, pre prípad, že odpoveď na prvú otázku bude kladná, čiže vtedy, ak je potrebné vykladať článok 5 bod 1 písm. b) druhú zarážku nariadenia č. 44/2001 v tom zmysle, že licenčná zmluva je zmluvou o poskytovaní služieb v zmysle tohto ustanovenia.

77. Keďže sa má podľa môjho názoru odpovedať na prvú otázku záporne, nie je potrebné odpovedať na druhú, ktorá bola položená len subsidiárne.

D — *O tretej prejudiciálnej otázke*

78. Tretia prejudiciálna otázka sa má chápať tak, že vnútroštátny súd sa pýta, či sa článok 5 bod 1 písm. a) a c) nariadenia č. 44/2001 má vykladať v tom zmysle, že právomoc, pokiaľ ide o spory týkajúce sa licenčných zmlúv v zmysle tohto právneho predpisu, sa určuje podľa zásad vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora týkajúcich sa článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru. Inými slovami, vnútroštátny súd sa pýta, či sa výkladom článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 má zaručiť kontinuita s výkladom článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru.

79. Nariadenie č. 44/2001 upravuje právomoc v zmluvných veciach inak ako Bruselský dohovor; v tejto súvislosti článok 5 bod 1 tohto nariadenia bol oproti článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru zmenený, pričom bol naformulovaný nanovo. Z vecného a systematického hľadiska je možné pochopiť vykonané zmeny len s prihliadnutím na výklad Súdneho dvora v súvislosti s týmto ustanovením Bruselského dohovoru a najmä s prihliadnutím na kritiku, ktorá vznikla v súvislosti s týmto výkladom. Z tohto dôvodu ďalej vysvetlím obsah výkladu týkajúceho sa článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru, dôvody pre zmenu tohto ustanovenia, ako aj rozsah prijatých zmien, a potom prejdem k výkladu článku 5 bodu 1 písm. a) a c) nariadenia č. 44/2001.

1. Zmena pravidiel týkajúcich sa právomoci v zmluvných veciach: od Bruselského dohovoru k nariadeniu č. 44/2001

a) Výklad článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru

80. Článok 5 bod 1 prvá veta Bruselského dohovoru stanovuje, že v zmluvných veciach možno žalovaného s bydliskom na území zmluvného štátu žalovať v druhom zmluvnom štáte na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby, kde sa podľa zmluvy plnenie poskytlo alebo malo poskytnúť. [77] Súdny dvor objasnil význam pojmu „miesto v členskom štáte, kde sa podľa zmluvy plnenie poskytlo alebo malo poskytnúť“ v dvoch rozsudkoch v roku 1976, a to v rozsudku De Bloos [78] a Tessili [79], vyhlásených v ten istý deň, v ktorých odpovedal na dve kľúčové otázky týkajúce sa výkladu tohto ustanovenia, konkrétne: v prvom rade, na aký záväzok sa má prihliadať na účely určenia právomoci v zmysle tohto ustanovenia a v druhom rade, na základe akých kritérií väzby sa stanoví miesto plnenia tohto záväzku. V rozsudku De Bloos Súdny dvor rozhodol, že pojem „záväzok“ uvedený v tomto ustanovení, je ten, ktorý zodpovedá zmluvnému právu, na ktorom žalujúca strana zakladá svoju žalobu [80], a teda takzvaný sporný záväzok, ktorý je predmetom konania, ktoré vzniklo medzi zmluvnými stranami. V rozsudku Tessili Súdny dvor potom rozhodol, že miesto plnenia tohto sporného zmluvného záväzku sa určí podľa toho, aké právo sa použije na daný právny vzťah v súlade s kolíznym právom príslušnej krajiny súdu, na ktorý bola vec podaná. [81] Na odôvodnenie tohto rozhodnutia Súdny dvor uviedol, že nie je možný presnejší výklad dotknutého ustanovenia berúc ohľad na vzniknuté rozdiely medzi vnútroštátnym zmluvným právom v rôznych členských štátoch a absencie právneho vývoja akéhokoľvek zjednotenia v uplatniteľnom hmotnom práve, ktoré by sa vzťahovalo na zmluvné záväzky. [82]

81. Na účely rozhodnutia o právomoci preto musí vnútroštátny súd, na ktorý bola vec podaná, vykonať v súlade s uvedeným výkladom judikatúry analýzu rozdelenú na tri časti, ktorú generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo svojich návrhoch vo veci GIE Groupe Concorde správne definoval ako zložitú. [83] Predovšetkým musí súd zistiť, aký zmluvný záväzok je predmetom sporu medzi účastníkmi konania. Následne musí na základe kolíznych právnych predpisov svojho právneho poriadku určiť relevantný zákon, ktorý sa uplatňuje na právny vzťah medzi účastníkmi konania (*lex causae*). Nakoniec musí na základe tohto relevantného zákona určiť, kde sa nachádza miesto plnenia sporného zmluvného záväzku.

77 — Druhá veta tohto článku 5 ods. 1 Bruselského dohovoru umožňovala tiež určiť právomoc vo veciach individuálnych pracovných zmlúv. Nariadením č. 44/2001 bola táto právomoc upravená v samostatnej časti (články 18 až 21).

78 — Rozsudok De Bloos, už citovaný v poznámke pod čiarou 9.

79 — Rozsudok Tessili, už citovaný v poznámke pod čiarou 10.

80 — Rozsudok De Bloos, už citovaný v poznámke pod čiarou 9, bod 13.

81 — Rozsudok Tessili, už citovaný v poznámke pod čiarou 10, bod 13.

82 — Tamže, bod 14.

83 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer 16. marca 1999 vo veci GIE Groupe Concorde a i., C-440/97, Zb. s. I-6307, bod 28.

b) Dôvody na zmenu článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru

82. Uvedený výklad článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru spôsobil vnútroštátnym súdom mnohé praktické ťažkosti, pokiaľ ide o určenie právomoci, pričom vyvolal zapálené kritiky právnej vedy a návrhy na zmenu tejto judikatúry zo strany generálnych advokátov. Kritika mierila proti viacerým aspektom namietaného výkladu.

83. V prvom rade, pokiaľ ide o komplikácie pravidiel, uvedených v tejto judikatúre, určenie príslušného súdu je v praxi nesmierne ťažké, keďže zaťažuje konanie ešte predtým, ako súd začne preskúmavať dôvodnosť návrhu. [84] V druhom rade určenie právomoci na základe pravidiel vyplývajúcich z dotknutého výkladu je pre účastníkov konania veľmi nepredvídateľné, keďže je možné, že *lex causae* rôznych členských štátov určí rozdielne miesto plnenia pre rovnaký druh záväzku. [85] Preto je miesto plnenia sporného záväzku, a teda príslušný súd, v jednotlivých prípadoch odlišný, podľa zákona, ktorý sa vzťahuje na zmluvný vzťah. V treťom rade určenie právomoci na základe uvedených pravidiel môže spôsobiť, že právomoc majú rôzne súdy v prípade, ak na základe jedného zmluvného vzťahu vzniknú viaceré spory. [86] V štvrtom rade určenie právomoci podľa

84 — Pozri v tomto zmysle KROPHOLLER, J.: *Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar zu EuGVO und Lugano-Übereinkommen*. 7. vyd. Heidelberg: Verlag Recht und Wirtschaft, 2002, s. 131, bod 17. Pozri tiež HILL, J.: Jurisdiction in Matters Relating to a Contract under the Brussels Convention. In: *International and Comparative Law Quarterly*. 1995, č. 3, s. 606, ktorý podčiarkuje, že v prípade, ak si účastníci nezvolia zákon, ktorý sa vzťahuje na zmluvný vzťah, už určenie tohto zákona je namáhavou úlohou.

85 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot 15. februára 2007 vo veci Color Drack, C-386/05, Zb. s. I-3699, bod 61 a nasl. Nepredvídateľnosť je napríklad osobitne zrejmá, keď je predmetom sporu peňažný záväzok, pre ktorý zákon v niektorých členských štátoch ukladá plnenie v mieste bydliska dlžníka, zatiaľ čo v iných členských štátoch je ním na tieto účely miesto bydliska veriteľa; na základe uplatňovania rôznych právnych úprav sa mení aj príslušný súd; v tomto zmysle HILL, J.: c. d., s. 606. Musím tiež uviesť, že v prípade, keď zákon, ktorý sa vzťahuje na zmluvný záväzok, určuje, že dlžník musí splniť peňažný záväzok v mieste bydliska veriteľa, môže byť veriteľ zvýhodnený, keďže má možnosť podať návrh na začatie konania na súd vo svojej krajine.

86 — Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot 15. februára 2007 vo veci Color Drack, C-386/05, Zb. s. I-3699, bod 55 a nasl. Generálny advokát zdôrazňuje (bod 58), že táto nevýhoda je dosť zrejmá na základe rozsudku z 5. októbra 1999, Leathertex, C-420/97, Zb. s. I-6747, v ktorom išlo o určenie právomoci na základe agentúrnej zmluvy; belgická spoločnosť (agent) žalovala taliansku spoločnosť (komitenta), aby jej zaplatila omeškanú províziu a náhradu škody za neoznámenie výpovede zmluvy; na návrh o zaplatenie náhrady škody za neoznámenie výpovede mali právomoc belgické súdy, zatiaľ čo pokiaľ ide o návrh na zaplatenie provízií, talianske súdy. V právnej literatúre pozri napríklad HILL, J.: c. d., s. 601; BEAUMONT, P. R.: c. d., s. 16; GAUDEMET-TALLON, H.: *Les Conventions de Bruxelles et de Lugano. Compétence internationale, reconnaissance et exécution des jugements en Europe*. 2. vyd. Paris: Montchrestien, 1996, s. 117.

uvedených zásad nevyhnutne nevedie k určeniu príslušnosti súdu, ktorý predstavuje najužšiu väzbu so sporom. [87]

84. Súdny dvor však nechcel opustiť judikatúru týkajúcu sa článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru, vypracovanú v rozsudkoch De Bloos a Tessili, dokonca napriek mnohým kritikám a podnetom generálnych advokátov, zameraným na zmenu tejto judikatúry [88], ju následne potvrdil pri viacerých príležitostiach, napríklad v rozsudku GIE Groupe Concorde [89] a Leathertex. [90] V rozsudku Besix potom Súdny dvor výslovne zdôraznil, že pojem „miesto plnenia záväzku“ nemožno vykladať samostatne, pod sankciou spochybnenia ustálenej judikatúry uvedenej rozsudkom Tessili. [91]

c) Reakcie na kritiku: článok 5 bod 1 nariadenia č. 44/2001

85. V priebehu postupu prijímania nariadenia č. 44/2001 normotvorca Spoločenstva prihliadal na uvedené kritiky a rozhodol o čiastočnej zmene pravidiel o právomoci v zmluvných veciach. Počas prípravných prác na nariadení boli kritiky a obsah tejto zmeny predmetom výnimočne zapálenej debaty. [92] Po dlhých rokovaniach bol napokon článok 5 bod 1 nariadenia č. 44/2001 naformulovaný tak, že v písmene b) sa pre dve kategórie zmlúv — čiže ide o zmluvy o predaji tovaru a zmluvy o poskytovaní služieb — miesto plnenia sporného záväzku určuje samostatne, s prihliadnutím na charakteristický záväzok zo zmluvy, pričom v písmene a) tohto ustanovenia sa pre všetky ostatné kategórie zmlúv zachováva znenie, ktoré bolo predtým uvedené v prvej vete článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru.

2. Výklad článku 5 bodu 1 písm. a) a c) nariadenia č. 44/2001

86. Z článku 5 bodu 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 vyplýva, že na účely určenia právomoci, ak sa neuplatní písmeno b), sa uplatní písmeno a) tohto ustanovenia. Keďže som v rámci preskúmania prvej prejudiciálnej

87 — V právnej literatúre pozri napríklad HILL, J.: c. d., s. 601; KROPHOLLER, J., VON HINDEN, M.: Die Reform des europäischen Gerichtsstands am Erfüllungsort (Art. 5 Nr. 1 EuGVÜ). In: SCHACK, H.: *Gedächtnisschrift für Alexander Lüderitz*. München: Beck, 2000, s. 402. Vzhľadom na absenciu väzby medzi súdom, ktorý by mal mať právomoc na základe judikatúry De Bloos a Tessili a predmetom sporu sa už francúzsky Cour de cassation vzdialil od týchto zásad, pričom určil právomoc na základe miesta plnenia záväzku, ktorý charakterizuje zmluvu; v tejto súvislosti pozri MOURRE, A.: À propos de l'application de l'art. 5-1 de la Convention de Bruxelles aux litiges nés de la rupture d'un contrat de représentation. In: *Gazette du Palais*. 1994, č. V, s. 849 a nasl.

88 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Lenz 8. marca 1994 vo veci Custom Made Commercial, C-288/92, Zb. s. I-2913, návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Léger 16. marca 1999 vo veci Leathertex, C-420/97, Zb. s. I-6747 a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot 15. februára 2007 vo veci Color Drack, C-386/05, Zb. s. I-3699.

89 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 83.

90 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 86.

91 — Rozsudok Besix, už citovaný v poznámke pod čiarou 7, bod 36. V tejto súvislosti upozorňujem, že rozsudok Besix bol vyhlásený, keď už bolo zverejnené nariadenie č. 44/2001 a bezprostredne pred jeho nadobudnutím účinnosti, ku ktorému došlo 1. marca 2002.

92 — Pozri v tomto zmysle KOHLER, C.: c. d., s. 12.

otázky konštatovala, že v tomto prípade nemôže byť právomoc určená na základe písmena b) uvedeného ustanovenia, bude potrebné určiť právomoc na základe jeho písmena a). Toto písmeno a) článku 5 bodu 1 stanovuje, že osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte „v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby“. Podľa môjho názoru na účely výkladu tohto ustanovenia je potrebné vychádzať z totožnosti znenia článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 so znením článku 5 bodu 1 prvej vety Bruselského dohovoru, z kontinuity medzi nariadením č. 44/2001 a týmto dohovorom, ako aj z údajov, ktoré vyplývajú z historického výkladu.

87. Chcem predovšetkým zdôrazniť, že znenie článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 sa celkovo zhoduje so znením článku 5 bodu 1 prvej vety Bruselského dohovoru. Táto okolnosť, v spojení s výkladovou zásadou kontinuity medzi nariadením č. 44/2001 a Bruselským dohovorom, nás podľa môjho názoru vedie k tomu, aby sa vzala na vedomie nevyhnutnosť vykladať článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia rovnako ako článok 5 bod 1 dohovoru.

88. Význam zásady kontinuity pre výklad nariadenia č. 44/2001 vyplýva z jeho odôvodnenia č. 19, ktoré uvádza, že je vhodné zabezpečiť kontinuitu medzi Bruselským dohovorom a týmto nariadením a že aj Súdny dvor je povinný zabezpečiť túto kontinuitu. Súdny dvor už vo svojej judikatúre objasnil význam rovnakého výkladu týchto dvoch vyššie uvedených textov právnych predpisov.

89. Význam jednotného výkladu Bruselského dohovoru a nariadenia č. 44/2001 zdôraznil Súdny dvor už v rozsudku Henkel [93], v ktorom nebolo predmetom jeho výkladu toto nariadenie, ale uvedený dohovor, ktorý bol vtedy uplatniteľný *ratione temporis*. Rozsudok bol vyhlásený po nadobudnutí účinnosti nariadenia č. 44/2001. [94] Pri výklade článku 5 bodu 3 Bruselského dohovoru vychádzal Súdny dvor okrem iného aj z jasnejšie naformulovaného znenia článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 [95] a zdôraznil, že pri absencii dôvodov pre iný výklad musí mať článok 5 bod 3 Bruselského dohovoru rovnaký rozsah pôsobnosti ako zodpovedajúce ustanovenie nariadenia č. 44/2001. [96] Uviedol tiež, že najväčší význam má skutočnosť, že okrem Dánska toto nariadenie nahradilo Bruselský dohovor. [97]

93 — Rozsudok Henkel, už citovaný v poznámke pod čiarou 22.

94 — Rozsudok Henkel bol vyhlásený 1. októbra 2002, zatiaľ čo nariadenie č. 44/2001 nadobudlo účinnosť 1. marca 2002.

95 — Článok 5 bod 3 Bruselského dohovoru zakladal právomoc „vo veciach týkajúcich sa protiprávneho konania na súdoch podľa miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorou bola spôsobená škoda“ [*neoficiálny preklad*], pričom článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 stanovuje túto právomoc „vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo *by mohlo dôjsť* ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“. Kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

96 — Rozsudok Henkel, už citovaný v poznámke pod čiarou 22, bod 49.

97 — Tamže.

90. V rozsudku Reisch Montage [98] Súdny dvor výslovne neodkázal na zásadu kontinuity výkladu, ale pri výklade nariadenia č. 44/2001 vychádzal z judikatúry týkajúcej sa Bruselského dohovoru. [99] Obdobný postoj zaujal v rozsudkoch Freeport [100], ASML Netherlands [101], FBTO Schadeverzekeringen [102], ako aj Hassett a Doherty. [103] Napriek tomu generálni advokáti v mnohých veciach výslovne sústredili pozornosť na význam kontinuity medzi Bruselským dohovorom a nariadením č. 44/2001. [104]

91. Vo svojej doterajšej judikatúre sa Súdny dvor rozhodol vzdialiť od zásady kontinuity a prijať iný výklad nariadenia č. 44/2001 oproti Bruselskému dohovoru napríklad vo veci Glaxosmithkline [105], týkajúcej sa právomoci vo veci individuálnych pracovných zmlúv. V Bruselskom dohovore bola právomoc v týchto veciach upravená v článku 5 bode 1, zatiaľ čo nariadenie č. 44/2001 jej venovalo osobitnú časť (články 18 až 21). Na odôvodnenie iného výkladu nových ustanovení Súdny dvor uviedol relevantné zmeny ustanovené nariadením, ktoré boli ďalej potvrdené aj v prípravných prácach na tomto nariadení. [106]

92. Aj vo veci Ilsinger [107], v ktorej ešte nebol vyhlásený rozsudok, som navrhla, aby Súdny dvor v rámci právomoci vo veciach spotrebiteľských zmlúv poskytol iný výklad článku 15 bodu 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 oproti článku 13 prvému odseku bodu 3 Bruselského dohovoru, z dôvodu čiastočne odlišnej formulácie citovaného ustanovenia nariadenia oproti dohovoru.

93. V tomto prípade však neexistujú predpoklady pre iný výklad článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 oproti článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru, a to nielen z dôvodu, ktorý som už uviedla, že tieto dve ustanovenia majú totožné znenie, ale aj preto, že prostredníctvom historickej analýzy znení právnych predpisov je možné konštatovať, že to zodpovedá výslovnej vôli normotvorcu Spoločenstva.

98 — Rozsudok z 13. júla 2006, Reisch Montage, C-103/05, Zb. s. I-6827.

99 — Tamže, body 22 až 25.

100 — Rozsudok z 11. októbra 2007, Freeport, C-98/06, Zb. s. I-8319, body 39, 45 a 53.

101 — Rozsudok zo 14. decembra 2006, ASML Netherlands, C-283/05, Zb. s. I-12041, bod 24.

102 — Rozsudok z 13. decembra 2007, FBTO Schadeverzekeringen, C-463/06, Zb. s. I-11321, bod 28.

103 — Rozsudok z 2. októbra 2008, Hassett a Doherty, C-372/07, Zb. s. I-7403, body 19 a 22.

104 — Pozri napríklad návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Léger 28. septembra 2006 vo veci ASML Netherlands (rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 101); návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot 15. februára 2007 vo veci Color Drack (už citované v poznámke pod čiarou 85, bod 4); návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi 24. mája 2007 vo veci Freeport (C-98/06, rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 100), a napokon návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott 4. septembra 2008 vo veci Allianz, predtým Riunione Adriatica Di Sicurta a i., C-185/07, Zb. s. I-663, bod 28).

105 — Rozsudok z 22. mája 2008, Glaxosmithkline, C-462/06, Zb. s. I-3965.

106 — Tamže, body 15 a 24.

107 — Pozri moje návrhy, ktoré som predniesla 11. septembra 2008 vo veci Ilsinger, C-180/06, o ktorej zatiaľ Súdny dvor nerozhodol.

94. Historický výklad preukazuje, že znenie článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001, ktoré bolo napokon prijaté na konci legislatívneho procesu, je výsledkom kompromisu medzi tými, ktorí mali v úmysle zachovať pravidlá o určení právomoci, ktoré rozvinul Súdny dvor vo svojej judikatúre vo veciach De Bloos a Tessili a tými, ktorí si želali zmenu tejto judikatúry. Medzi opačnými návrhmi znení uvedeného ustanovenia — ktoré išli od potvrdenia *status quo* až po určenie právomoci na základe miesta plnenia charakteristického záväzku pre všetky zmluvy [108] — napokon prevládlo kompromisné riešenie, ktoré stanovuje určenie právomoci na základe miesta plnenia charakteristického záväzku pre dve kategórie zmlúv, a to pre zmluvy o predaji tovaru a o poskytovaní služieb, pričom sa však pre ostatné zmluvy zachovala existujúca právna úprava. Toto kompromisné riešenie, ktoré rozdelilo článok 5 bod 1 nariadenia č. 44/2001 na dve časti, je presne prostriedkom, pomocou ktorého bolo možné pristúpiť k reforme tohto predpisu. [109]

95. Vôľa normotvorcu je teda jasná: samostatne upraviť miesto plnenia záväzku pre zmluvy o predaji tovaru a o poskytovaní služieb a pre ostatné zmluvy zachovať pravidlá určenia právomoci, ktoré vyplývajú z výkladu Súdneho dvora týkajúceho sa článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru. [110] Ak by normotvorca chcel, aby sa pre všetky zmluvy určovala právomoc napríklad na základe miesta plnenia charakteristického záväzku zmluvy, pristúpil by tiež k zodpovedajúcemu preformulovaniu článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001. S prihliadnutím na aktuálne znenie tohto ustanovenia je však z niektorých jazykových verzií zrejmé, že na účely určenia právomoci nadobúda rozhodujúci význam záväzok, ktorý je predmetom sporu medzi účastníkmi konania. [111]

96. Je pravda, že toto kompromisné riešenie nie je bez chýb. Zmenou pravidiel určenia právomoci len pre zmluvy o predaji tovaru a poskytovaní služieb totiž nariadenie č. 44/2001 pre tieto dve kategórie zmlúv vylúčilo nevýhody, vyplývajúce z uvedených pravidiel, ktoré boli vyvinuté v judikatúre Súdneho dvora vo veciach De Bloos a Tessili;

108 — O rôznych možnostiach zmeny tohto ustanovenia pozri KOHLER, C.: c. d., s. 12 a nasl. Z dokumentu Rady „Revízia Bruselského a Luganského dohovoru“ z 19. januára 1999 č. 5202/99 vyplýva, že jedným z možných znení článku 5 bodu 1 prvého pododseku nového nariadenia bolo toto: „v zmluvných veciach na súde podľa miesta, na ktorom sa *charakteristický* záväzok podľa zmluvy splnil alebo sa mal plniť“ (kurzívou zvýraznila generálna advokátka); inou možnosťou bolo zachovanie *status quo*. BEAUMONT, P. R.: c. d., s. 16 a 17, napríklad zdôrazňuje, že Spojené kráľovstvo sa vyjadrilo v prospech zachovania *status quo*.

109 — V tomto zmysle MANKOWSKI, P., v MAGNUS, U., MANKOWSKI, P.: c. d., s. 153, bod 131.

110 — Táto vôľa normotvorcu jasne vyplýva aj z preambuly návrhu nariadenia Rady (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] [KOM(1999) 348 v konečnom znení], s. 15.

111 — Talianske znenie článku 5 bodu 1 písm. a nariadenia č. 44/2001 uvádza, že v zmluvných veciach patrí právomoc súdu podľa miesta, v ktorom bol splnený alebo sa mal splniť záväzok, ktorý tvorí predmet žaloby („in materia contrattuale, davanti al giudice del luogo in cui l'obbligazione dedotta in giudizio è stata o deve essere eseguita“), zatiaľ čo v nemeckom znení sa uvádza, že v prípade, keď je predmetom žaloby zmluva alebo práva vyplývajúce zo zmluvy, právomoc patrí súdu podľa miesta, kde sa záväzok mal splniť („wenn ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag den Gegenstand des Verfahrens bilden, vor dem Gericht des Ortes, an dem die Verpflichtung erfüllt worden ist oder zu erfüllen wäre“).

avšak tieto nevýhody ostali pre všetky ostatné kategórie zmlúv, pre ktoré sa právomoc určuje na základe článku 5 bodu 1 písm. a) tohto nariadenia. Okrem toho zmena, ktorá sa uskutočnila týmito pravidlami určenia právomoci, so sebou prináša nové ťažkosti.

97. V prvom rade znenie článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001 vyvolalo problém odlíšenia zmlúv, pre ktoré sa právomoc určuje na základe ustanovenia písmena b) — čiže zmlúv o predaji tovaru a o poskytovaní služieb — od tých, pre ktoré sa právomoc určuje na základe písmena a) tohto ustanovenia. Tento spor jasne preukazuje, ako toto vymedzenie nie je jednoduché, a teda bude potrebné v každom osobitnom prípade určiť, do akej kategórie patrí určitá zmluva. [112]

98. V druhom rade, z dôvodu zachovania výkladu písmena a) článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001, ktorý vyplýva z judikatúry De Bloos a Tessili, sa vytvára nedôslednosť medzi výkladom písmena a) a písmena b) tohto ustanovenia, keďže sa v prípade ustanovenom v tomto druhom písmene právomoc určuje na základe miesta plnenia charakteristického záväzku, zatiaľ čo v prípadoch upravených prvým písmenom na základe miesta plnenia sporného záväzku.

99. Z dôvodu vyššie uvedených nepríjemností, ktoré sa zachovávajú alebo dokonca vytvárajú zmenou pravidiel o určení právomoci v zmluvných veciach, by bol nový a iný výklad písmena a) vyššie uvedeného ustanovenia možno skutočne žiaduci [113], ale v takom prípade by sa obišla alebo porušila jasná vôľa normotvorcu. Takto by Súdny dvor nahradil normotvorcu v jeho úlohe a prekročil by hranice vlastnej právomoci. Preto je podľa môjho názoru, pokiaľ ide o písmeno a) článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001, potrebné zachovať výklad rozvinutý Súdnym dvorom vo veciach De Bloos a Tessili v súvislosti s článkom 5 bodom 1 Bruselského dohovoru.

100. Ako uviedol vnútroštátny súd, v tejto veci bude určenie právomoci na základe výkladu vyplývajúceho z judikatúry De Bloos

112 — Pre mnohé zmluvy nie je na prvý pohľad jasné, či sa majú posudzovať podľa pravidla uvedeného v písmene a) alebo podľa písmena b) článku 5 bodu 1; môžem uviesť napríklad zmluvu o nájme a zmluvu o úvere. Okrem toho, aj v rámci písmena b) tohto ustanovenia nebude vždy jasné vymedzenie medzi zmluvami o predaji tovaru a o poskytovaní služieb; GAUDEMET-TALLON, H.: c. d. v poznámke pod čiarou 51, s. 147, uvádza v tejto súvislosti napríklad zmluvu o franchisingu. Je však pravda, že s prihliadnutím na jednotnosť kritéria určenia právomoci v rámci písmena b) článku 5 bodu 1 tohto nariadenia nebude vymedzenie medzi zmluvami o predaji tovaru a zmluvami o poskytovaní služieb zdrojom problémov.

113 — V tomto zmysle MANKOWSKI, P., v MAGNUS, U., MANKOWSKI, P.: c. d., s. 158, bod 138.

a Tessili v praxi znamenať, že právomoc rozhodovať o návrhu na zaplatenie odmeny za licenciu za videonahrávky z dotknutého koncertu na základe licenčnej zmluvy bude patriť súdu miesta, kde má bydlisko nadobúdateľ licencie, a teda nemeckému súdu.

3. Význam rozsudku Besix v tejto veci

101. Nakoniec ostáva preskúmať otázku, či výklad článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru, ktorý poskytol Súdny dvor v rozsudku Besix [114], bráni v tomto prípade určeniu právomoci v súlade s písmenom a) článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001. Keďže sa konštatovalo, že článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 sa musí vykladať rovnako ako článok 5 bod 1 Bruselského dohovoru, je nevyhnutné prihliadať na rozhodnutie rozsudku Besix aj v tomto konaní. V rozsudku Besix Súdny dvor rozhodol, že právomoc sa neurčuje v zmysle tohto ustanovenia v prípade, keď miesto plnenia povinnosti, ktorá je predmetom konania, nemožno určiť z dôvodu, že sporná zmluvná povinnosť spočíva v povinnosti zdržať sa konania a že nie je teritoriálne obmedzená, a teda zahŕňa viaceré miesta, na ktorých bola alebo mala byť splnená. [115] V takomto prípade sa právomoc určí na základe článku 2 prvého pododseku tohto dohovoru.

102. Podľa môjho názoru však nie je tento prípad porovnateľný s prípadom, ktorý bol predmetom veci Besix. Vo veci Besix totiž nebolo možné určiť miesto plnenia sporného záväzku, zatiaľ čo v tomto prípade, vzhľadom na to, že ide o peňažný záväzok na plnenie odmeny za licenciu za videonahrávky, je určenie miesta plnenia možné. Keďže v zmysle judikatúry De Bloos, na účely určenia právomoci nadobúda rozhodujúci význam sporný záväzok, bezvýznamná je otázka, či je možné určiť miesto plnenia záväzku udelenia licencie, ktorá, hoci je v tomto prípade charakteristickou podľa zmluvy, nie je predmetom sporu.

4. Návrh

103. Vzhľadom na to, čo bolo uvedené, navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na tretiu prejudiciálnu otázku tak, že článok 5 bod 1 písm. a) a c) nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že právomoc, pokiaľ ide o spory týkajúce sa licenčných zmlúv v zmysle tohto právneho predpisu, sa určuje podľa zásad vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru.

114 — Rozsudok Besix, už citovaný v poznámke pod čiarou 7.
115 — Tamže, bod 55.

VII — Návrh

104. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Oberster Gerichtshof, takto:

1. Na prvú otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 5 bod 1 písm. b) druhá zarážka nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že zmluva, ktorou držiteľ práva duševného vlastníctva prizná svojmu zmluvnému partnerovi oprávnenie užívať toto právo (licenčná zmluva), nie je zmluvou o poskytnutí služieb v zmysle tohto ustanovenia.

2. Na tretiu prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 5 bod 1 písm. a) a c) nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že právomoc, pokiaľ ide o spory týkajúce sa licenčných zmlúv v zmysle tohto právneho predpisu, sa určuje podľa zásad vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru.